

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Duben 2005

Ročník XV

Číslo 4

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Musíme hledat, jak dál..... 1

Aktuality

Obnovitelné zdroje energie:

sněmovna udělala krok k ochraně klimatu..... 5

Náměstek Miko odchází do Bruselu..... 6

Ministr životního prostředí ČR

na jednání v Africe 8

První česká firma získala evropskou

ekoznačku 9

Novým českým mokřadem je

Podzemní Punkva 9

Zahájení projektu financovaného EU

a SFŽP ČR „Ochrana vod povodí

řeky Dyje“ 10

22. duben – Den Země..... 10

Nelegální přeprava odpadů – informace

o chystané mezinárodní konferenci..... 11

Nakládání s odpady v nemocnicích

a zdravotnických zařízeních 11

Evropská unie

Informace o legislativním procesu v EU:

postup spolurozhodování..... 12

Turecko a životní prostředí 14

Evropská komise podnikla právní kroky proti

členským státům EU pro porušování

povinností v oblasti životního prostředí 15

Informujeme

Šíření kalamitního škůdce v lesích 17

Životní prostředí a Strategie udržitelného

rozvoje ČR..... 18

Digitální mapový archiv

České geologické služby 22

Představujeme

EnviWeb – zelená pro průmyslovou ekologii.... 27

Důležité webové adresy VII..... 28

Ministr Libor Ambrozek a poradce Martin Bursík vysvětlují na tiskové konferenci výhody zákona na podporu obnovitelných zdrojů energie. K článku na str. 5
Foto J. Plamínková

Musíme hledat, jak dál

**Rozhovor Jany Plamínkové
s RNDr. Janem Pretelem, CSc.,
vedoucím oddělení změny klimatu
Českého hydrometeorologického ústavu**

16. 2. 2005 vstoupil po sedmi letech v platnost Kjótský protokol. Začnou se tedy nyní emise skleníkových plynů snižovat?

Jsem přesvědčen, že Kjótský protokol je dobrý začátek dalšího boje za snižování emisí. Fakticky Kjótský protokol v té fázi, do níž se dnes dostal, tedy bez účasti Spojených států a bez účasti rozvojových zemí, žádný velký význam pro snižování emisí mít nebude. Podle odhadů by se celkové emise mohly snížit o 2 – 3 %, což je asi o polovinu méně, než Kjótský protokol původně předpokládal.

Proč to bude méně?

Protože Protokol odmítly Spojené státy, které produkují přibližně ¼ celosvětových emisí skleníkových plynů. Rozvojové státy produkují dnes už téměř polovinu celosvětových emisí a kolem roku 2010 to už bude plná polovina, ale v tomto kole zatím emise snižovat nemusejí. To znamená, že ti hráči, kteří se přihlásili k ratifikaci Kjótského protokolu, pokrývají jen ¼ veškerých emisí. A bohužel je třeba říci, že ne všechny z těchto států jsou na dobré cestě cíle Kjótského protokolu naplnit. Osobně se domnívám, že v případě Evropské unie, přesněji řečeno EU 15, která je jedním ze signatářů Kjótského protokolu, se nepodaří splnit deklarovaný cíl, kterým je snížení emisí o 8 %.

Má tedy Kjótský protokol vůbec nějaký význam?

Určitě má, jako začátek celého dlouhodobého procesu snahy o snižování emisí. Teď ale nastane to nejdůležitější období, tedy období hledání, jak dál. Pokud by Kjótský protokol nevstoupil v platnost, byla by jednání natolik zablokovaná, že by se muselo začínat úplně od začátku. Nyní

byl učiněn základní krok a jde o to, jak se zástupcům všech znesvářených stran podaří této situaci využít a jak budou ochotni se domluvit, co dál.

Za sedm let od podpisu se ukázalo, že potřeba snížit emise je daleko větší než oněch zhruba 5%, které předpokládá Kjótský protokol – podle jedné z posledních studií je potřeba snížit celosvětové emise nejméně o 30% do roku 2020. Je to vůbec reálné, když se ukazuje, že i se současnými závazky budou mít některé země hodně starostí?

Tady je potřeba zhodnotit, co vlastně je v silách světa v současné době a s přihlédnutím k současnému stavu technologií, způsobu života a toho, jak by se svět chtěl vyvíjet v nejbližších řekněme padesáti letech. Jiná otázka je, co by potřebovala atmosféra. Existují různé odhady, vy jste uvedla 30% do roku 2020, podle jiných studií je potřeba snížit emise o 50 – 60% do roku 2050, abychom se výhledově dostali zpět ke koncentracím, které tu byly v předindustriálním období. Řada vědců i politiků tato čísla zpochybňuje, protože nejistota v odhadování je velmi vysoká. Podíl člověka totiž nelze zcela jasným způsobem kvantifikovat, nedá se přesně říci, zda se podílí na změnách klimatu 30, 50 či 80%. Jasně je jen to, že vliv člověka tady je, to je neoddiskutovatelné. Ale právě od těch neurčitostí se odvíjejí i úvahy na téma, o kolik by byla potřeba emise snížit. Záleží samozřejmě i na tom, jak se budou vyvíjet nové technologie, nové zdroje energie, jak bude pokračovat populační vývoj atd. To vše je celá řada neznámých.

Snížit emise o 50 – 60% do roku 2050 a o 20% do roku 2030, což je současná představa EU 25, bude obtížné. Když si vzpomenu, v jakých bolestech se Kjótský protokol v uplynulých 10 – 15 letech rodil, tak jsem poněkud skeptik. Celý proces byl na mezinárodním fóru zahájen už v roce 1989 a podle původních představ měla nějaká mezinárodní dohoda vzniknout už v roce 1992. Tehdy ale vznikla jen tzv. Rámcová úmluva OSN ke změně klimatu, která pouze deklarovala, že tady problém je, že je asi vážný a že je třeba s ním něco dělat. O kvantitativních závazcích nehovořila. Pak trvalo dalších pět let, než byl v roce 1997 Kjótský protokol zformulován, a pak dalších téměř osm let, než byl ratifikován požadovaným množstvím států a pokryt požadovaným množstvím emisí. A přesto, jak už jsem říkal, dnes pokrývá pouze ¼ celosvětových emisí. Proto jsem k tak vysokým číslům poměrně skeptický. A v žádném případě se jich nepodaří dosáhnout bez USA a bez rozvoje států.

Země EU 15 se ke Kjótskému protokolu nicméně hlásily i v době, kdy nebyl ratifikován. Dalo se tedy čekat, že pro splnění svých závazků také něco dělají. Jak je tedy možné, že nyní budou mít se splněním takové problémy?

Problémy bude mít EU 15 jako celek, protože zatím činí pokles od roku 1990 do roku 2003, ze kdy jsou poslední data, necelá 3%.

Čím to je?

Tím, že se nedaří plnit představy uváděné na papíře. V roce 2002 vznikl tzv. Evropský program změny klimatu (European Climate Change Programme). Ten deklaroval opatření, která by se měla na úrovni EU implementovat do národních politik. Ale bohužel míra implementace klíčových opatření je nižší, než se předpokládalo. Řada opatření je totiž ekonomicky velmi náročná, náročnější, než se původně předpokládalo. Na druhé straně je tu Lisabonská strategie, tedy snaha ekonomicky předstihnout USA. Vnímám to jako značný rozpor – deklarativní cíle na straně jedné a jistou vnitřní nevoli utratit peníze na opatření, která by pomohla kjótského cíle dosáhnout, na straně druhé. Paradoxní je, že tenkrát do Kjóta přišli zástupci EU s požadavkem snížit emise o 15% a tvářili se velmi nespokojeně, že se rozešli s hodnotou jen 8%. Dnes ovšem snížili emise sotva o 3%, přičemž do začátku kontrolního období už chybí jen pět let. A přitom projekce emisí naznačují, že za současného stavu půjdou emise v EU 15 ještě nahoru. Proto dnes EU hledá cesty, jak nalézt další opatření ke snižování emisí. Já se ale v celém procesu pohybuji už dost dlouho a proto jsem poněkud skeptický k tomu, že by se to v tak krátké době, která do roku 2008 zbývá, mohlo úspěšně podařit.

I proto v roce 2002 začala EU mluvit o emisním obchodování jakožto podpůrném mechanismu na snižování emisí, ačkoli zpočátku právě toto obchodování tvrdě kritizovala. Kritizovala USA, které chtěly svoji „kjótskou politiku“ stavět zejména na emisním obchodování. USA ji sice chtěly stavět na mezinárodním obchodování, zatímco dnes jde o obchodování mezi podniky na úrovni EU, ale v zásadě je to téměř totéž. EU nás touto změnou i poněkud zaskočila, protože když si vzpomenu na vyjednávání kapitoly Životní prostředí, která se týkala změn klimatu, tak v té době vyjednávání o emisním obchodování vůbec nebylo na pořadu jednání a tudíž jsme s ním tehdy vůbec nepočítali.

Emisní obchodování vzbuzuje spoustu otázek. Podle původních představ mělo zajistit, aby lidstvo vydávalo peníze na omezení emisí skleníkových plynů co nejeftivněji – proč snižovat za cenu vysokých nákladů nízké emise např. ve Švédsku, když s mnohem nižšími náklady lze příslušné množství emisí snížit řekněme v Litvě... Jenže třeba v Česku, v Rusku i v dalších postkomunistických státech klesly emise během posledních let změnou struktury průmyslu, a klesly velmi výrazně. Tyto země teď mohou své právo znečišťovat prodávat do zemí EU, které mají s plněním závazků Kjótského protokolu problémy, a ty proto nemusí pro faktické snížení emisí tolik

udělat. Případá mi, že se tak celý smysl obchodování s emisemi poněkud zvrhl a že díky němu celkové emise klesnou méně, než by měly...

Potíž je v tom, že jsme na obchodování s emisemi, přesněji s povolenkami na emise, nebyli příliš připraveni. To není pouze problém náš či nových členských států – to je problém celé EU! Mechanismus stanovení kvót neboli množství povolenek je v zásadě dost nejasný a nepříteli transparentní. Podle směrnice 2003/87/ES by vybrané podniky měly dostat takové množství povolenek, které je pro ně „nezbytně nutné“. Ale pro mě jako člověka s exaktním vzděláním toto není dostatečná definice. Ani podle poslední verze Národního alokačního plánu, který je nyní v Bruselu, to ale není tak, že bychom mohli využít veškerý emisní potenciál, který jsme zde „ušetřili“ propadem ekonomiky. Ale hranice, kde tedy můžeme začít, je těžko exaktně stanovitelná. Už v období 1993 – 2003 řada našich podniků utratila hodně peněz na to, aby došlo ke snížení emisí. Vzpomeňme naše zákony na ochranu ovzduší a jejich limity! Ale ve zmíněné směrnici není nikde řečeno, jakou část ještě můžeme započítat a jakou část už nikoli. V tom vidím problém.

Navíc takové státy jako Rakousko, které by mělo podle vnitřního rozdělení emisí v rámci EU snížit své emise o 13 %, má v současné době naopak zvýšené emise o 12 %, to znamená, že mu chybí 25 % k tomu, aby dosáhlo svého interního cíle, a přitom když se podíváme na množství povolenek, které Rakousko zahrnuje do svého alokačního plánu, zjistíme, že vydávají ještě větší množství povolenek, než činily jejich emise v roce 2002. A já se ptám, proč?

Asi tam průmysl vyvíjel stejný tlak na co největší množství povolenek jako u nás...

Ano, to je stejné, jenže my kjótský redukční cíl splněný máme, byť rozhodně ne úplně vlastní zásluhou. Nicméně jsme jeden z mála států, který od roku 1994 svoje emise stabilizoval, případně je ještě snížil. Ale to není případ většiny států v EU, s výjimkou Velké Británie a Švédska. V celé řadě států jdou emise nahoru. Proto dost nerad slyším argumenty typu „no vy v České republice plníte Kjótský protokol jen proto, že u vás byl po roce 1990 propad ekonomiky“. Ano, byl. Ale hodně se na snížení emisí podílela i dříve nastartovaná opatření, byť tehdy ne cílená na CO₂. Z hlediska trendů jsme na tom ale rozhodně lépe než v EU 15.

Ale my jsme zase vycházeli z vyšších hodnot, které se lépe snižují. Emise na osobu máme přece pořád ještě hodně vysoké.

Dobře. Emise na osobu jsou u nás o 30 – 40 % vyšší než v průměru států EU 15, to je neoddiskutovatelný fakt. Ale to souvisí úzce i s historií našeho průmyslu: těžký průmysl byl v našich zemích budován již za Rakouska a pak v dobách první republiky. Je to naše historie a nemůžeme chtít dostat se s tímto indikátorem hned na úroveň států jako Portugalsko či Španělsko, kde historicky vzato těžký průmysl nikdy nebyl. Což vůbec neznamená, že bychom se neměli snažit tento indikátor snížit. Už proto, že lze očekávat, že v dalších fázích jednání o Kjótském protokolu (dnes už se běžně používá termín „proces po roce 2012“) se bude dosti pravděpodobně mluvit

právě o produkci emisí na hlavu či na jednotku HDP. Tyto indikátory totiž už delší dobu preferují USA, navíc by mohly být přijatelné i pro rozvojové státy. Jejich zohledněním by mohlo jít o jistou „vstřícnost“ ekonomicky vyspělých států vůči státům rozvojovým. V Číně např. emise vzrostly za 10 let na dvojnásobek, za 20 let na trojnásobek. Přesto ale dnes emise CO₂ na osobu dosahují v Číně 2 tuny, zatímco u nás to je 12,5 t. Takový indikátor by byl pro rozvojové země jistě přijatelný, ale nás by naopak silně znevýhodňoval, a proto bychom se měli snažit ho snížit. Aspoň tak, jak požaduje Národní program ke změně klimatu, který loni schválila vláda a kde je naším cílem dojit v roce 2020 k hodnotě, jakou má dnes EU 15.

Počítá se tedy s tím, že po roce 2012 by do procesu byly vtaženy i rozvojové státy?

To je, podle mne, jediné východisko. Nenajde-li se způsob, jak do toho rozvojové státy zahrnout, tak se do toho těžko nechají zahrnout USA. Situace tak bude zablokovaná a budeme tam, kde jsme dnes, tedy že půjde jen o další diskusi o zhruba čtvrtině celosvětových emisí.

Co vlastně Spojeným státům na Kjótském protokolu tolik vadí? I administrativa prezidenta Bushe přece uznává, že je třeba emise snížit!

Ano, to uznávají. Jenže už od počátku, kdy se vyjednávalo Kjóto, USA chtěly, aby se procesu, v jisté omezené míře, zúčastnily i rozvojové státy. Nešlo jim samozřejmě o chudé státy v Africe či v Latinské Americe, ale o ekonomicky silně se rozvíjející země v jihovýchodní Asii, o Čínu a Indii. Bohužel v době, kdy se protokol vyjednával, se do něj dostala klauzule, která další vyjednávání asi zkomplikuje. Jde o to, že v letošním roce by státy, které protokol ratifikovaly, měly připravit zprávu o dosaženém pokroku, a měly by tak prokázat, že opravdu emise skleníkových plynů snižují. A to může být nyní dost značný problém nejen pro EU 15, ale i pro Kanadu či Japonsko! Pro rozvojové země to pak může být argument, aby řekly: „Podívejte, vždyť vy žádný pokrok nevykazujete. Proto my radši ještě nějakou dobu počkáme a pak teprve uvidíme, zda – a za jakých podmínek – se do toho necháme zatáhnout.“

Letos v květnu se uskuteční seminář vládních expertů, který se bude zabývat otázkou, jak nastartovat jednání, která by se měla konat na přelomu listopadu a prosince při 11. konferenci smluvních stran a zároveň při 1. konferenci stran, které ratifikovaly Kjótský protokol (tzv. COP11/MOP1). Tématem semináře by mělo být, jak dát do souvislosti opatření na snižování emisí na jedné straně a adaptační opatření na straně druhé.

Co se v této fázi myslí adaptačními opatřeními?

Tím se myslí opatření ve státech, které jsou vůči změně klimatu velmi náchylné a které problémy související s riziky změny klimatu opravdu trápí, to znamená v rozvojových státech. A tam je to o penězích. Jde o to, kolik peněz budou ekonomicky vyspělé státy ochotny do takovýchto adaptačních opatření vsadit. Ochota i schopnost dávat peníze ale klesá. V roce 2001, kdy došlo ke vytvoření Zvláštního fondu pro změnu klimatu (Special Climate Change

Fund), USA i evropské státy deklarovaly ochotu vložit do tohoto fondu prostředky, ale fond je zatím naplněn jen z menší části. Experti budou určitě jednat i o tom, jak rozvojovým státům zpřístupnit finanční zdroje výměnou za jejich další vyjednávací vstřícnost.

Jsou vůbec seriózně spočítány či aspoň řádově odhadnuty náklady na splnění závazků Kjótského protokolu? Lidové noviny např. uveřejnily článek, v němž autor uvádí, že přijetím Kjótského protokolu by americký HDP klesl o 300 mld. dolarů a ročně by USA přišly o 1 mil. pracovních míst.

Odhadů se vyskytuje celá řada, ale většina z nich se dá těžko ověřit. Ve zprávě IPCC staré čtyři roky byly uvedeny odhady ze všech možných modelů a spektrum neurčitosti bylo poměrně značné. V případě USA se uvádí, že vstup do Kjótského protokolu by je přišel asi na 0,5 % HDP (to je 50 mld. USD, pozn. red.), u EU by to nemělo být víc než 0,1 – 0,2 % HDP. U nových členských zemí se dokonce objevily úvahy, že by z toho mohly mít ekonomický prospěch, ale třeba pro Českou republiku se mi to nezdá příliš reálné. Vliv na pracovní místa mi není znám.

V celosvětovém průměru se teplota za posledních 100 let zvýšila o 0,6°C. Přesto se stále najde hodně lidí – a zvláště v českých médiích nalézají úrodnou půdu – kteří tvrdí, že jde o přirozený jev, nikoli o vliv člověka. Vy už jste zmínil, že podíl člověka lze těžko odhadnout, ale loni bylo klimatické změně věnováno téměř celé číslo časopisu National Geographic a i naprosto laikovi asi muselo být po přečtení jasné, že se v poslední době dějí s atmosférou věci, které nemají v historii obdoby.

Já si stojím za tvrzením, že odhadnout přesně podíl člověka na celkové změně klimatu prostě nelze. Když se ale podíváme zpět do historie, tak existují výsledky paleoklimatických měření, které ukazují stav atmosféry v rozmezí 400 000 let. Ukazuje se, že klima na Zemi vždy kolísalo, přičemž perioda mezi chladnými a teplými obdobími se pohybovala v rozpětí 100 – 150 tisíc let. V současné době jsme v teplé fázi, to je nepochybné. Z paleoklimatických měření lze ale dost přesně odhadnout, jaké byly koncentrace CO₂ v dřívějších dobách. A ukazuje se, že i v nejteplejších obdobích se pohybovaly kolem 280 ppmv. Zatímco v současné době jsou koncentrace CO₂ mnohem vyšší – když se o tom začalo v roce 1990 vyjednávat, byly na úrovni 360 ppmv, dnes už jsou na úrovni 380 ppmv. To už jsou přímá měření, která lze jen těžko zpochybnit.

Otázkou je, proč jsou nyní koncentrace skleníkových plynů mnohem vyšší než v minulých teplých obdobích. To, že člověk tyto plyny do atmosféry dodává, je zcela evidentní – jen za posledních 20 až 30 let emise prokazatelně vyvolané člověkem stouply na dvojnásobek. A na rozdíl od jiných znečišťujících látek jako SO₂ či oxidy dusíku, kde se ovzduší zlepšilo okamžitě, jakmile přestaneme tyto látky vypouštět, setrvávají skleníkové plyny v atmosféře od desítek let až do tisíců let, případně i déle. Až tedy jednou v budoucnu budeme třeba schopni vliv člověka zcela přesně stanovit, tak už může být i dost pozdě. Proto

je třeba postupovat podle principu předběžné opatrnosti: víme, že člověk se na změnách složení atmosféry podílí, a i když přesně nevíme jakým podílem, tak s tím musíme něco dělat.

Nezastávám ale názor, že je nutné snižovat emise za každou cenu, ať to stojí, co to stojí. Celá řada opatření se dá udělat s relativně nízkými náklady – zateplit budovy, lépe využívat energie, využívat skládkové plyny, podporovat ekonomicky ještě rentabilní a dostatečně efektivní obnovitelné zdroje apod. Ale kdybychom se rychle chtěli dostat k té hodnotě emisí na hlavu, jakou má dnes EU, začnou náklady stoupat a mohou se vyšplhat až k 10 – 50 €/t. Vzniká pak otázka: snížím-li za tuto cenu emise, co s nimi budu dělat? Budu je moci prodat na mezinárodním trhu emisí za tržní cenu, ale vzhledem k tomu, že se členem Kjótského protokolu stalo i Rusko, kde je vysoká „emisní nabídka“, půjde asi cena emisí dolů, těžko bude vyšší než 5 – 10 USD za tunu. Je tedy otázka, zda pro naši republiku se takové snižování emisí vyplatí, když náš podíl na emisích se odhaduje mezi 0,2 – 0,5 % celosvětových emisí.

Z hlediska jednotlivého podnikatele se to nevyplatí. Z globálního hlediska, pokud takto budou uvažovat všichni, se asi časem dá do pohybu 150 milionů lidí žijících v oblastech, které budou zaplaveny. Až se bude velká část z nich tlačit do Evropy, tak asi vše uvidíme v jiné perspektivě.

To je pravda. Seminář expertů v květnu bude právě jednat o vybalancování mezi opatřeními na snižování emisí a adaptačními opatřeními. Příroda si vždy nějakým způsobem pomůže, nebo aspoň zatím si vždy pomohla. Lidé by jí samozřejmě snižováním emisí na dosažitelné ekonomické a společenské úrovni měli pomoci. Na druhé straně by mělo být naší prioritou se vážně zamýšlet i nad adaptačními opatřeními a vyhodnocovat je též z ekonomického hlediska. V našich českých podmínkách je bezesporu nejohroženější oblastí vodohospodářský sektor. Klimatická změna totiž spočívá v tom, že se klimatický systém zásadním způsobem rozhodí a začne se chovat „nenormálně“, což může být spojeno s rychlými a často nepředvídatelnými změnami počasí. S tím je třeba počítat – u nás půjde třeba o střídání období sucha a silných krátkodobých srážek s riziky záplav. Náš vodohospodářský sektor se tedy musí připravit na situaci, že nebude voda (šetření s vodou, hledání nových zdrojů atd.), ale musí vědět i to, jak se chovat, když bude vody příliš (regulační plány na přehradách, čištění koryt řek, přehodnocování zástavby v inundačních oblastech atd.). To jsou adaptační opatření, která ale mohou ušetřit dost prostředků. Záplavy v roce 2002 nás stály 70 mld. Kč, proto myslím, že by nás určitě levněji vyšla včasná adaptační opatření. Proto bych rád, aby MŽP zadalo projekt, který by se zabýval změnami klimatu i z ekonomických hledisek – ať už jde o spočítání, co by redukční opatření znamenala pro naše HDP, pro politiku zaměstnanosti, či kolik by stála adaptační opatření. Pak bychom třeba zjistili, že čištění řek by nás stálo řekněme 5 mld. Kč, ale že z hlediska rizik jsou to rozumně investované prostředky.

Změna klimatu nepřinese jen vzestup hladiny moří. Jedním z nejzávažnějších jevů, které by

mohly nastat a kterých se vědci obávají, je změna v oceánickém proudění. Vzhledem k tomu, jak je pro Evropu důležitý Golský proud, by to mohlo mít dramatické následky. Jde o reálnou, nebo spíše jen hypotetickou hrozbu?

To, že globální změna klimatu ovlivňuje i proudění v oceánech, je naprosto nesporné. Problematika zeslabování Golského proudu je už solidně rozpracovaná, ale jednoznačné závěry zatím ještě nejsou. Rozhodně je ale s touto skutečností třeba počítat. Paradoxně by se mohlo stát, že teplý Golský proud, který ovlivňuje počasí Evropy, se zchladí, a tím by mohl přispět k eliminaci globálního oteplení pro Evropu. Jenže to by zase znamenalo oteplení někde

jinde. Lidé si často neuvědomují, že modelový odhad globálního oteplování o 1,4 – 5,8°C neznamena, že dojde k takovému oteplení všude stejně. Může to znamenat velké oteplení na jedné straně zeměkoule, a naopak zase ochlazení na druhé. Takové změny mohou ale dost zásadně změnit polohy jednotlivých tlakových útvarů, které vlastně generují počasí. To vše může mít ve svých důsledcích dopad na zcela nové a zatím nepředvídatelné chování celého systému a zejména na výskyt extrémní počasí, které nám mohou v budoucnu značně znepříjemňovat život.

Děkuji za rozhovor.

1. 3. 2005

Obnovitelné zdroje energie: sněmovna udělala krok k ochraně klimatu

Poslanecká sněmovna po více než ročním vyjednávání schválila dne 23. února 2005 zákon na podporu obnovitelných zdrojů energie.

Zákon přinese modernizaci energetiky, sníží produkci skleníkových plynů, zmenší závislost na dovozech paliv, zvýší využívání zemědělské půdy, která nyní leží ladem, a přinese nová pracovní místa. Jeho hlavním cílem je vytvořit stabilní a atraktivní prostředí pro vyvážený rozvoj obnovitelných zdrojů energie v České republice. Zákon připravilo Ministerstvo životního prostředí společně s resortem průmyslu a obchodu.

„Česká republika tak udělala důležitý krok k ochraně stabilního podnebí. Zákon představuje i šanci pro rozvoj venkova, protože povede k lepšímu využívání půdy a přinese nová pracovní místa.

Je mi ale líto, že poslanci odsouhlasili pozměňovací návrh hospodářského výboru, takže ze zákona vypadla důležitá pasáž – podpora výroby tepla. I přesto zákon splní svůj hlavní účel, zvýší podíl čisté elektřiny a sníží emise skleníkových plynů,” komentuje hlasování sněmovny ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Zákon využívá evropských zkušeností a předvídá pravděpodobný budoucí vývoj přístupu k obnovitelným zdrojům v Evropské komisi. Kombinuje osvědčený systém pevných výkupních cen (například ČR doposud, Německo, Rakousko, Francie), ve kterém je provozovatel distribuční soustavy povinen vykoupit veškerou vyrobenou zelenou elektřinu, s tržním sys-

témem zelených bonusů (Španělsko). Výrobce zelené elektřiny si bude moci zvolit podpůrný systém, který mu vyhovuje. Právě kombinace obou možností přinese snížení ekonomických nákladů celého systému.

Zvýšené výkupní ceny zelené elektřiny jsou principem všech podpůrných modelů podle příslušné evropské směrnice a kompenzují zvýhodňování elektřiny z konvenčních zdrojů. Do jejích cen se totiž nepromítají škody na životním prostředí a zdravotním stavu lidí. Provozovatelé regionálních distribučních soustav budou mít právo i nadále rozpočítávat vícenáklady na elektřinu z obnovitelných zdrojů do koneč-

ných cen elektřiny pro všechny spotřebitele. V roce 2004 ale činil podíl OZE na konečné průměrné ceně elektřiny pro spotřebitele zanedbatelných 0,7 % ceny. Podpora obnovitelných zdrojů energie nevyvolá žádné nároky na státní rozpočet.

Zákon usnadní rozvoj nejmodernějších technologií obnovitelných zdrojů energie a investice z domácích i zahraničních zdrojů. Současně není třeba se obávat přehnaného rozmachu některého z typů obnovitelných zdrojů – přírodní podmínky a regulace výstavby především z důvodů ochrany přírody a krajiny takový vývoj neumožní.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Po přijetí zákona na podporu OZE by u nás mohlo dojít k prudkému rozmachu obnovitelných zdrojů energie.

Foto J. Plamínková

Náměstek Miko odchází do Bruselu

Náměstek ministra Ambrozka, ředitel sekce ochrany přírody a krajiny RNDr. Ladislav Miko, PhD., zvítězil v mnohaměsíčním výběrovém řízení Evropské unie na ředitele ředitelství B v DG Environment. Toto ředitelství se zabývá ochranou přírodních zdrojů, dr. Miko tedy bude evropským „náměstkem“ pro ochranu přírody.

„Jsem přesvědčen, že je to nejlepší člověk, kterého na ministerstvu mám, a že své kvality plně prokázal ve výběrovém řízení Evropské unie,“ řekl ministr Libor Ambrozek. Od 1. května 2005 se tak dr. Miko stane třetím nejvýše postaveným Čechem v evropských strukturách – vyšší postavení zastává pouze Karel Kovanda (generální ředitelství pro zahraniční vztahy) a Marie Bohatá v Eurostatu. Náměstek Miko byl vybrán ve čtyřkolovém výběrovém řízení z 93 uchazečů.

Natura: více než jsme doufali

U příležitosti této změny na MŽP zhodnotili ministr Ambrozek a náměstek Miko na tiskové konferenci největší úspěchy v ochraně přírody v posledních dvou a půl letech. Podle ministra Ambrozka je velkým úspěchem to, že se ve vládě podařilo schválit Naturu 2000, a to jak ptačí oblasti, tak seznam stanovišť. Ministr si dále cení vyhlášení CHKO Český les a rozšíření CHKO Český ráj. „Dokončují se koncepční materiály, které by mohly ochranu přírody výrazně zkvalitnit – novelizace Státního programu ochrany přírody, Národní strategie ochrany biodiverzity a řeší se i problematika fragmentace krajiny a problematika využití krajiny při výstavbě větrných elektráren,“ uvedl ministr.

Podle náměstka Mika je největším úspěchem schválení novely zákona 114, a to i přes všechny chyby, které má. S novelou zákona o ochraně přírody totiž souvisí i Natura 2000, kde bylo dosud schváleno 38 ptačích oblastí z 41 navržených. „Ve třech zbývajících se vede diskuse a hledá se řešení,“ oznámil náměstek. „I v případě Heřmanského stavu už se na nás obrazejí kolegové z MPO a z Czechinvestu,

že by se přece jenom mohlo najít takové řešení, aby ptačí oblast mohla být vyhlášena.“ Ochotu hledat řešení možná podtrhuje i fakt, že z titulu své evropské funkce bude dr. Miko posuzovat, zda jsou české seznamy kompletní a zda některé důležité lokality nebyly opomenuty.

„Podařilo se rovněž schválit národní seznam stanovišť a lokalit druhů podle Směrnice o stanovištích, který má 863 položek. Zdůrazňuji to proto, že návrh, který měl původně přes 890 položek, měl hodně odpůrců. Ti byli ochotni akceptovat bez problémů 250 – 300 položek, a ještě den před jednáním vlády 22. prosince se zdálo, že jich více než 500 nebude. Nakonec se nám podařilo vysvětlit, že návrh vychází z odborných kritérií podle evropských směrnic, a jednáním dosáhnout zmíněného čísla 863, což považuji za velmi významný úspěch. Chtěl bych, aby to bylo vnímáno jako výsledek společné práce všech lidí, kteří v resortu pracují v ochraně přírody,“ řekl Miko.

„Na rozdíl od jiných evropských zemí jsme dřív, než vláda cokoli schválila, a dřív, než MŽP cokoli poslalo do Bruselu, oznámili tento záměr veřejnosti, všem obcím a také vlastníkům, a každý měl možnost se k němu vyjádřit. Přestože diskuse byly nesmírně složité, myslím, že komunikace se vyplatila. Dnes už Naturu většina lidí zná i akceptuje a rozumí tomu, co pro ně bude znamenat. To je vklad do budoucna, protože snad nebudeme mít ty desítky až stovky soudních sporů, které dnes probíhají v Rakousku a v některých jiných zemích, kde se vlastníci předem vyjádřit nemohli,“ podotkl náměstek Miko.

Komunikace je nezbytná

Dalším významným úspěchem je podle něj zlepšená komunikace jak uvnitř resortu, tak i vně. Na úrovni náměstků se v mnoha případech podařilo překlenout i dosti zásadní spory, ať už to byly rozdílné názory s Ministerstvem zemědělství v oblasti vodní politiky, zemědělství či lesnictví, nebo spory s Ministerstvem průmyslu a obchodu a s Ministerstvem dopravy. „Myslím, že dnes má dialog výrazně konstruktivnější rysy než v minulosti.“ Příkladem je podle něj plánovaná stavba dvou jezů na dolním Labi: „Považuji za významné, že jsme dokázali zargumentovat, že kontroverzní stavba dvou jezů na Labi není ten správný postup a že je třeba hledat jiné řešení,“ řekl Miko a vyjádřil přesvědčení, že se projekt v současné podobě realizovat nebude.

Náměstek Miko (uprostřed) oznamuje svůj odchod do Bruselu.

Foto: J. Plamínková

Koncepční materiály se blíží do finíše

Základním cílem v koncepční oblasti je nastavit podmínky v delším časovém horizontu a vypracovat ucelenou koncepci ochrany přírody. Několik koncepčních materiálů se nyní dokončuje. Velmi dlouho např. trvaly práce na Národní strategii ochrany biologické rozmanitosti, která měla být dokončena koncem března. Vzhledem k prioritám Evropské unie je to jeden ze zásadních dokumentů, neboť EU chce zastavit úbytek biodiverzity na svém území do roku 2010, a Národní strategie by měla říci, jak k tomuto cíli přiblížit území ČR. Zatím vyšla analýza současného stavu Biologická rozmanitost v ČR.

Za ministra Bursíka vznikl Státní program ochrany přírody, který měl poprvé v historii poněkud „akčnější“ charakter – přesně říkal, které aktivity je třeba zajistit, a zasahoval i do ostatních resortů. „Na začátku našeho funkčního období jsme vyhodnotili, že úkoly v něm obsažené jsou buď splněné, nebo nějakým způsobem překonané, a že je potřeba dokument aktualizovat,“ řekl Miko. Aktualizace bude hotova zřejmě už v dubnu. „Dokument jsme nepojali jen jako výčet problémů ve vztahu k ostatním resortům, ale jako komplexní materiál, který by měl popsat úkoly a cíle v ochraně přírody jako takové. Dokument načrtne i dlouhodobější linii – chtěli jsme, aby byl vývojový trend v ochraně přírody čitelný na delší dobu dopředu, aby se dalo předpovídat, co lze očekávat v dalších letech.“

Jak zabránit fragmentaci krajiny

Z dalších koncepčních materiálů je důležitá metodika, která se zabývá ochranou krajiny a její fragmentací. „Na obecnou ochranu krajiny máme celou řadu nástrojů, ať už jde o ÚSES nebo obecnou část zákona o ochraně přírody, nicméně velmi často docházelo k posouzení dopadů na základě expertních posouzení, kde různí experti mívali různý názor. Pokusili jsme se vypracovat standardizovanou, čitelnou a každému pochopitelnou metodiku, jak fragmentaci krajiny vyhodnotit. Vycházeli jsme ze zkušeností SRN. Výsledek se nám zdá velice užitečný: země se rozpadne na mnoho polygonů, z nichž každý má určitou kvalitu krajiny. Metoda umožňuje posoudit při plánování jakékoli stavby, jestli kvalita daného polygonu zůstane zachována nebo klesne,“ vysvětluje Miko. Metodika pomáhá třeba při rozhodování mezi jednotlivými variantami řešení.

Kde stavět větrné elektrárny

Materiál o posuzování umísťování elektráren do volné krajiny se netýká jednotlivých věží, ale tzv. větrných farem, u nichž se dá očekávat významnější ovlivnění krajinného rázu. „Máme už zpracován generální pohled na ČR a překrytí oblastí, kde přichází do úvahy výstavba větrných elektráren z energetického hlediska, s oblastmi, kde jsou prioritní zájmy v ochraně krajinného rázu nebo

Větrné elektrárny v krajině

krajiny. Z výsledné mapy vyplývá, kde je jak silná míra konfliktu se zájmy ochrany přírody. Investoři tak dostanou informaci, kde mohou očekávat velké problémy a kde je naopak možné se dohodnout – naším zájmem jako MŽP samozřejmě je podporovat alternativní energii. Na začátku panovala obava, že místa, kde fouká silný vítr a kde zároveň nebudou požadavky na ochranu přírody, budou mít nulový průnik, ale není tomu tak. Mapa jasně ukazuje místa,

kde lze tento konflikt řešit,“ říká Miko.

A konečně poslední materiál se týká praktického uplatňování ÚSESů. Metodika vytváří jednotný pohled na všechny zpracované ÚSESy v jednom datovém skladě a umožňuje řešit rozpory, které vyplývají z různých pohledů, úrovní a orgánů. „Máme vyzkoušen velmi dobrý postup s digitalizovanými daty ve spolupráci s krajem Vysočina a zdá se, že tento postup začíná být zajímavý pro větší počet krajských úřadů – např. se ozval Středočeský kraj či Jihomoravský kraj,“ uvádí náměstek Miko.

Výkupy: moderní forma ochrany

Na závěr Ladislav Miko zmínil jednu z moderních forem ochrany přírody, kterou jsou převody a výkupy pozemků. „Snažili jsme se zmírňovat konflikty mezi ochranou přírody a ostatními subjekty. Jedním ze způsobů, jak to dělat, je všude tam, kde je významný zájem ochrany přírody, získat do vlastnictví či správy příslušné pozemky tak, abychom nebyli v konfliktu s vlastníkem či kýmkoli jiným.“ Pozemky lze získat buď převody pozemků na základě platných zákonů, většinou od Pozemkového fondu, nebo výkupy pozemků v chráněných územích. A zatímco za celé období od roku 1990 do roku 2002 bylo vykoupeno 682 ha chráněných pozemků, tak do počátku března 2005 už to je 1521 ha – za poslední 2,5 roku se tedy podařilo vykoupit téměř 900 ha. Podařilo se též výrazně akcelarovat převody z Pozemkového fondu – na konci roku 2002 bylo převedeno 416 ha, do počátku března 2005 už to bylo 3818 ha. „Myslím, že i to je nepřímý důkaz zlepšené komunikace,“ podotýká Miko. I když řada problémů zůstává, např. s Pozemkovým fondem se neustále diskutuje ohledně NP Podyjí, je nastoupený trend nepochybně dobrý.

Poslední důležitou věcí je otázka národních parků. V často diskutovaném NP Šumava se situace výrazně uklidnila. „Vidím docela reálně, že se nakonec podaří s obcemi najít konsensus, i když měly vážné výhrady.“ Dále byla schválena společná metodika pro zpracování plánů péče v národních parcích, která platí od loňského roku. To znamená, že při zpracování nových plánů péče by se měl odstranit rozdílný přístup v jednotlivých parcích, na který bylo často poukazováno.

Jana Plamínková

Ministr životního prostředí České republiky na jednání v Africe

Ministr životního prostředí České republiky Libor Ambrozek se zúčastnil ve druhé polovině února tohoto roku pravidelného, v pořadí již 23. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a 6. Globálního fóra ministrů životního prostředí (GMEF) v keňském Nairobi.

Jak splnit rozvojové cíle tisíciletí?

Letošní zasedání vrcholného orgánu UNEP – Řídící rady, pod vedením svého nového předsedy, indonéského ministra životního prostředí Rachmata Witoelara, bylo věnováno především třídním ministerským konzultacím o úloze a příspěvku UNEP při řešení hlavních úkolů Rozvojových cílů tisíciletí z r. 2000 (chudoba, rozvoj a životní prostředí, udržitelnost životního prostředí, postavení žen při udržitelném rozvoji a při ochraně životního prostředí) v souvislosti s Hodnotícím summitem plnění Rozvojových cílů tisíciletí, který se sejde v polovině září 2005 v New Yorku na úrovni hlav států a vlád. Ministři rovněž formou diskusních kulatých stolů jednali o vkladu UNEP do nadcházejícího dubnového 13. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj, věnovaného problematice vod, sanitárních služeb a lidských sídel. Ministři na závěr svého zasedání přijali Ministerskou deklaraci, která kromě jiného podtrhla nutnost zkvalitňovat ochranu životního prostředí a zajistit udržitelné využívání přírodních zdrojů, které přispěje k udržitelnému rozvoji Země.

Na pracovní linii 23. zasedání Řídící rady UNEP projednalo takové důležité otázky, jako jsou posílení mezinárodní správy environmentálních záležitostí při vedoucí a koordinační úloze UNEP, pokrok při vypracování strategického přístupu mezinárodního nakládání s chemickými látkami (SAICM) včetně rtuti, posílení integrovaného řízení vodních zdrojů včetně ekosystémového přístupu a nakonec i schválení strategického plánu podpory technologií a budování institucionálních kapacit (tzv. Balísky strategický plán). Byl rovněž schválen rozpočet UNEP v rámci Environmentálního fondu na léta 2006 – 2007 ve výši 144 mil. USD na financování pracovního programu UNEP v jednotlivých tematických oblastech a v regionech.

Návštěva ve škole

Ministr Ambrozek využil pobytu v Nairobi k dvoustranným jednáním s partnery o rozvoji spolupráce s jejich zeměmi v oblasti životního prostředí. Jednal např. s ministry životního prostředí Moldavska, Namibie, Egypta, ale i s partnery ze zemí Visegrádské skupiny ohledně přípravy nadcházejícího pravidelného setkání, tentokrát v Polsku v dubnu tohoto roku. Jednal také s kolegy ze zemí Evropské unie.

V Nairobi v chudinské čtvrti Dagoretti ministr Ambrozek již tradičně navštívil základní školu, kde předal žákům materiální pomoc, navštívil jejich třídy a zúčastnil se jejich vyučování. Česká republika financuje prostřednictvím Ministerstva životního prostředí projekt „Solární elektrina pro školy“. Do řetězce 20 škol, postupně vybavovaných fotovoltaičnými systémy pro osvětlení a napájení počítačů a dalších učebních pomůcek, patří i základní škola v Dagoretti.

Jednání v Etiopii

Poté ministr životního prostředí České republiky navštívil Etiopii, kde jednal s vedoucími představiteli Etiopské agentury životního prostředí a Ministerstva těžebního průmyslu a přírodních zdrojů o dalším rozvoji česko-etioopské spolupráce v návaznosti na realizované projekty české zahraniční rozvojové pomoci „Budování zdrojů kvalitní pitné vody v jihozápadních oblastech Etiopie“ a „Průzkum zdrojů vod v Etiopii se zaměřením na oblasti postižené suchem“.

Výsledkům 23. zasedání Řídící rady UNEP a 6. Globálního fóra ministrů životního prostředí bude věnován samostatný článek v příštím čísle Zpravodaje.

**JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií MŽP**

Ministr Ambrozek a ředitel Hlaváček v Nairobi navštívili školu ve čtvrti Dagoretti

První česká firma získala evropskou ekoznačku

Zástupci firmy Hybler Textil Semily převzali dne 7. března 2005 z rukou ministra životního prostředí Libora Ambrozka ekoznačku Evropské unie – „The Flower“. Jedná se o první českou společnost, která tuto značku obdržela. „Věřím, že tento certifikát, který zákazníci v Evropské unii dobře znají, pomůže českým výrobcům při prodeji jejich zboží. Doufám, že firem, které splní náročná kritéria pro ekologicky šetrnou výrobu, bude postupně přibývat,“ komentoval událost ministr životního prostředí Libor Ambrozek. „Toto označení nám

Generální ředitel firmy Hybler Ing. Michael Závěrka převírá z rukou ministra Libora Ambrozka evropskou ekoznačku Květina.
Foto Jana Plamínková

otvírá v Evropské unii cesty ke státním zakázkám,“ uvedl generální ředitel firmy Hybler Ing. Michael Závěrka při přebírání ceny a vyjádřil politování nad tím, že v ČR tomu zatím tak není. Vzhledem k tomu, že v našich obchodech se objevuje mnoho levného textilu z Asie, o jehož původu a kvalitě se nic neví, mohou být právě značky označující kvalitu jednou z cest, jak tomuto textilu konkurovat. Podobně

se vyjádřil i Ing. Jiří Kohoutek z Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Podle něho je dnes textilní výroba v ČR ve složité situaci a získání standardů a certifikátů je jednou z cest, jak se vyhnout nepříjemné asijské konkurenci. „Je ale potřeba, aby se o nich dověděl konečný spotřebitel – a to je o propagaci“, podotkl Ing. Kohoutek.

Firma Hybler Textil Semily ekoznačku získala za plošné textilie a výrobky z nich, textilní oděvy, hygienické textilie, ložní a stolní prádlo a interiérové textilie.

Pla

Více informací najdete na:

www.ekoznacka.cz

www.europa.eu.int/comm/environment/ecolabel

www.env.cz

www.hybler.cz

Od 1. května 2004 mají i čeští výrobci možnost získat ekoznačku Evropské unie. „The Flower“ udělují všechny státy EU, některé – jako například Česká republika, Německo, Rakousko či skandinávské země – souběžně se svými národními ekoznačkami. Firma Hybler Textil je tak nositelem české značky Ekologicky šetrný výrobek i evropské ekoznačky „The Flower“.

Novým českým mokřadem je Podzemní Punkva

Druhý únor se od roku 1997 slaví jako Světový den mokřadů. Ochranu těchto vzácných přírodních stanovišť zajišťuje zvláštní mezinárodní smlouva – Ramsarská úmluva o ochraně mokřadů.

Ramsarská úmluva ukládá členským zemím vyhlásit na svém území minimálně jeden mokřad, který svými přírodními hodnotami odpovídá schváleným kritériím, a zařadit ho do Seznamu mokřadů mezinárodního významu. Stát se rovněž zavazuje, že zapsaným mokřadům věnuje zvýšenou péči a ochranu. V České republice tyto aktivity koordinuje od roku 1993 Český ramsarský výbor, který ochranu mokřadů a jejich biodiverzity v ČR koordinuje.

V České republice bylo dosud vyhlášeno 10 mokřadů mezinárodního významu. Ve čtvrtek 3. února 2005 proběhlo v CHKO Moravský kras slavnostní vyhlášení dalšího mokřadu mezinárodního významu u nás, a to Podzemní Punkvy. Diplom předal ministr životního prostředí Libor Ambrozek vedoucímu Správy CHKO Moravský kras Leoši Štefkovi. Přípravuje se i vyhlášení dvanáctého mokřadu pod ochranou Ramsarské úmluvy – rašeliniště v Krušných horách.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

http://www.ramsar.org/www2005_index.htm

<http://www.ramsar.org>

http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/umlavy_op

Mokřady mezinárodního významu v ČR

- Šumavské rašeliniště – 10 225 ha, zapsáno 1990
- Třeboňské rybníky – 9710 ha, zapsáno 1990
- Břehyně a Novozámecký rybník – 1348 ha, zapsáno 1990
- Lednické rybníky – 691 ha, zapsáno 1990
- Litovelské Pomoraví – 6194 ha, zapsáno 1993
- Poodří – 4427 ha, zapsáno 1993
- Krkonošská rašeliniště – 209 ha, zapsáno 1993
- Třeboňská rašeliniště – 1051 ha, zapsáno 1993
- Mokřady Dolního Podolí – 11 525 ha, zapsáno 1993
- Mokřady Pšovky a Liběchovky – 361 ha, zapsáno 1998
- Podzemní Punkva – 1571 ha, zapsáno 2004, vyhlášena 3. 2. 2005
- Krušnohorská rašeliniště – v přípravě

Celková rozloha těchto lokalit je 47 212 ha. Nacházejí se na území národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo jsou vyhlášeny jako národní přírodní rezervace.

Zahájení projektu financovaného EU a SFŽP ČR „Ochrana vod povodí řeky Dyje“

V úterý 15. 2. 2005 byla slavnostně zahájena realizace projektu „Ochrana vod povodí řeky Dyje“, který je spolufinancován Evropskou unií, Státním fondem životního prostředí ČR a vlastními zdroji Svazu vodovodů a kanalizací měst a obcí (SVKMO s.r.o.). Projekt zahrnuje rekonstrukci 8 čistíren odpadních vod a rekonstrukci a výstavbu kanalizace v 10 aglomeracích, které se dotýkají téměř 130 tisíc obyvatel.

Investice v rámci celého projektu činí téměř 1,5 miliardy korun (47,7 mil. €). Evropská unie poskytne formou dotace v přepočtu cca 1 miliardu korun (tj. 68 %), SFŽP ČR projekt podpoří 75 miliony korun (tj. 5 %) a 406 milionů korun (tj. 27 %) představují vlastní investiční prostředky společnosti SVKMO s.r.o.

„Projekt Dyje se stal průkopníkem v utváření sdružení obcí a měst v daném regionu tak, aby obce mohly dosáhnout na čerpání finančních zdrojů z Fondu soudržnosti, kde minimální hranice projektu činí 10 milionů €. Tím, že tento způsob Evropská unie akceptovala, se otevřely dveře dalším obcím k možnosti získání dotace,“ říká Andrej Mudray, ředitel SFŽP ČR.

Hlavní cíl: snížit znečištění

Tento projekt realizuje výstavbu a rekonstrukci základní infrastruktury (čistírny odpadních vod a základní kanalizační sítě) pro odvádění a likvidaci odpadních vod v 10 největších aglomeracích z celého povodí řeky Dyje. Realizací tohoto projektu budou splněny požadavky EU, ke kterým se Česká republika v květnu 2001 zavázala. Zároveň dojde k naplňování Směrnice o čištění městských odpadních vod vydané EU. Tyto aglomerace byly vybrány dle seznamu priorit České republiky.

Hlavním cílem tohoto projektu je snížení znečištění řeky Dyje a jejích přítoků, které je způsobeno stávajícím stylem vypouštění odpadních vod. Bude realizováno pomocí:

- zlepšení úrovně čištění na čistírnách odpadních vod a následného snížení míry znečištění vypouštěných odpadních vod,
- zlepšení stávajících sběrných systémů zabírajících kontaminaci podzemních vod,
- zvýšení počtu připojených obyvatel na kanalizaci, a tím snížení množství nečištěných odpadních vod, které jsou vypouštěny.

Na území povodí řeky Dyje se kromě chráněných krajinných oblastí a rezervací nachází národní park Podyjí, který leží na hranici s Rakouskem. V Dolním Rakousku podél řeky Dyje leží národní park Údolí Dyje (National Thayatal), což vedlo rakouskou stranu k vysílání pozitivních signálů směrem do Bruselu, a tím i k podpoře schválení tohoto projektu.

Projekt, jehož finanční memorandum (2001/CZ/16/P/PE/009) bylo podepsáno Evropskou komisí dne 10. 12. 2002 a Českou republikou dne 16. 5. 2003, byl původně předložen Evropské komisi v rámci předvstupního nástroje ISPA. V procesu přípravy výběrových řízení, dnem vstupu ČR do Evropské unie (1. 5. 2004), došlo k zahrnutí projektu do financování ze zdrojů Fondu soudržnosti (Kohezní fond), který je určen již členským zemím EU.

Podrobné informace o projektu

Projekt se týká těchto 10 aglomerací: Blansko, Boskovice, Šlapanicko, Třebíč, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou, Jemnice, Jaroměřice nad Rokytou, Nové Město na Moravě, Bystřice nad Pernštejnem.

Projekt Dyje je řízen společností Svaz VKMO s.r.o., která je 100% vlastněna obcemi zapojenými v projektu a má s nimi smluvní vztahy. Je zároveň majoritním akcionářem společnosti VAS a.s. Svaz VKMO s.r.o. má odpovědnost za přípravu projektu, přípravu žádosti o dotace EU a SFŽP ČR, přípravu zadávací dokumentace pro výběrová řízení na služby a zhotovitele díla a provedení výběrových řízení.

(z tiskové zprávy SFŽP)

22. duben – Den Země Světový svátek životního prostředí

První kampaň pod názvem Den Země proběhla 22. dubna 1970 v USA. Akce, která měla za cíl prosadit otázku ochrany životního prostředí do politické diskuse a podpořit veřejný zájem o tuto problematiku, se zúčastnilo 20 milionů občanů USA, a to zejména studentů. Kampaň dala vzniknout tradici oslav Dne Země jako mezinárodního svátku životního prostředí. V roce 1990 se k americké tradici připojilo 140 zemí. Zprávy z celého světa informovaly o pochodech, soutěžích, koncertech, festivalech, ekotrzích, úklidových akcích a jiných aktivitách a ze Dne Země 1990 se stala největší veřejností organizovaná aktivita v historii.

Od roku 1990 je 22. duben jako světový svátek životního prostředí slaven i v České republice. Největší význam Dne země spočívá v tom, že umožňuje i té nejmenší organizaci a jednotlivcům zařadit svůj příspěvek k péči o životní prostředí do celostátního a celosvětového kontextu – pod heslem Mysli globálně, jednej lokálně.

Nelegální přeprava odpadů – informace o chystané mezinárodní konferenci

V poslední době se stále častěji objevují důkazy, že sílí nelegální pohyb odpadů nejenom napříč Evropou, ale i do zemí jako je Indie, Pákistán či Nigérie. Velká Británie publikovala zprávu, z níž vyplývá, že asi 23 tisíc tun odpadu z elektrických a elektronických zařízení bylo přepraveno do zemí mimo OECD na Dálném východě, na indický subkontinent, do západní Afriky a do Číny, a to bez povolení jejich Agentury ochrany životního prostředí. Takovýto nebezpečný odpad může způsobit vážné potíže lidem i škody na životním prostředí, zvláště je-li poslán do afrických či asijských zemí, kde není odpovídajícím způsobem demontován a odstraňován.

V rámci projektu IMPEL (neformální síť inspekčních orgánů Evropské unie, přístupujících a kandidátských zemí, včetně Norska), který se zaměřil na kontroly evropských přístavů, bylo zjištěno, že přibližně 20 % kontrolovaných lodí přepravovalo odpad nelegálně. Většina těchto odpadů pocházela z domácností. Množí se důkazy o zapojení organizovaného zločinu i v této oblasti.

Odborníci z inspekčních orgánů EU považují nelegální přepravu odpadů za skutečný problém, který se dotýká celé Evropy, a tato situace si naléhavě vyžaduje koordinovanou reakci orgánů zabývajících se životním prostředím z celé EU.

IMPEL proto zorganizoval velkou konferenci, která se uskutečnila ve dnech 16. – 18. března v Praze.

Konference „**First IMPEL TFS (Transfrontier shipment of waste) Management Conference on illegal waste shipment**“ měla za úkol přivést k jednání hlavní zástupce, kteří v jednotlivých zemích celé Evropy mají problematiku přepravy odpadů na starosti. Konference nabídla nejenom možnost výměny zkušeností mezi účastníky. Jejím hlavním cílem bylo najít cesty k posílení a zefektivnění spolupráce mezi orgány ochrany životního prostředí, inspekčními orgány, policií a celními orgány v odhalování a postihu nelegálního nakládání s odpady v mezinárodním měřítku. Důležitým úkolem, který si konference předsevzala, je i dosažení shody na prioritách a v odpovídajícím rozdělení lidských a finančních zdrojů, které by měly zajistit nápravu nynějšího stavu a naplnění povinností nařízení č. 259/93 EU (O dozoru nad přepravou odpadů v rámci Evropského společenství).

Konference je organizována Českou inspekcí životního prostředí společně s partnerskými organizacemi z Nizozemí, Velké Británie, Německa, Malty a sekretariátu IMPELu.

Blíže informace o konferenci je možno získat na webových stránkách:

<http://europa.eu.int/comm/environment/impel/>

**Eva Rolečková,
tisková mluvčí ČIŽP**

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Nakládání s odpady v nemocnicích a zdravotnických zařízeních

V roce 2004 věnovala ČIŽP speciální pozornost hospodaření s odpady ze zdravotnických zařízení, zejména z nemocnic. Intenzivní kontroly v této oblasti vyvolaly poznatky získané při kontrolách společnosti IDOS Praha, spol. s r.o. Byly při nich zjištěny závažné nedostatky a pozornost vyžadovala i okolnost, že tato společnost, která se ocitla v likvidaci, spolupracovala s jinými společnostmi a posléze byla zakoupena jiným vlastníkem.

V období od června do října 2004 proběhla rozsáhlá série kontrol ve 29 zdravotnických zařízeních na celém území republiky. Na základě poznatků z těchto kontrol bylo zahájeno správní řízení o uložení pokuty s 16 z kontrolovaných subjektů. V šesti případech už pokuta nabyla právní moci. U všech subjektů, kde bylo zjištěno porušení zákona, tedy správní řízení buď již proběhlo nebo v této chvíli ještě probíhá.

Nicméně situace se vyvíjela tak, že společnost IDOS přerušila spolupráci se smluvním partnerem a nadále přebírala odpady ze zdravotnických zařízení sama a bez potřebného povolení. Své partnery

přitom informovala chybně v tom smyslu, že potřebné legislativní požadavky splňuje.

Při dalších kontrolách ČIŽP zjistila, že v době od 1. 9. do 31. 10. 2004, tj. od přerušení spolupráce se smluvním partnerem do doby, kdy převzal firmu nový majitel, porušilo zákon 94 zdravotnických zařízení tím, že odevzdávala odpady společnosti, která k tomu neměla zákonné oprávnění. ČIŽP si nechala vypracovat právní rozbor vzniklé situace, protože si byla vědoma, že pracovníci zdravotnických zařízení, která nevyhověla zákonu, jednali na základě chybné informace. Právní rozbor však ukázal, že i takové jednání je porušením zákona, protože byli povinni si náležitě ověřit, zda společnost, která od nich odpady odebírá, má k této činnosti patřičná oprávnění.

Proto pracovníci ČIŽP zahajují v této době se všemi 94 subjekty správní řízení o pokutě a podnikají právní kroky také vzhledem k likvidátorovi společnosti IDOS.

**Eva Rolečková,
tisková mluvčí ČIŽP**

Informace o legislativním procesu v Evropské unii: postup spolurozhodování

Hlavními aktéry legislativního procesu v Evropské unii jsou Evropská komise, Evropský parlament a Rada EU. Vedle těchto hlavních institucí, které se bezprostředním způsobem podílejí na tvorbě práva Evropských společenství, se významným iniciátorem všech politicky důležitých rozhodnutí stala Evropská rada, tedy setkání hlav států a předsedů vlád Evropské unie a předsedy Evropské komise.

Evropská komise, Evropský parlament a Rada EU společně pracují na stanovení legislativního plánu Evropské unie. Během posuzování legislativních návrhů se věnuje zvýšená pozornost dodržování základních práv, a to zejména tomu, zda je právní akt v souladu s Chartou základních práv Evropské unie, se zásadou subsidiarity a proporcionality a s právním státem. Pokud má legislativní návrh finanční dopady, posuzuje se také, zda jsou k dispozici dostatečné finanční prostředky.

Velmi široká a důležitá oblast legislativy, např. oblast jednotného vnitřního trhu, oblast životního prostředí, ochrany spotřebitele, vzdělávání, kultury, zdraví či svobodného pohybu pracovníků, je přijí-

mána v rámci tzv. procedury spolurozhodování podle článku 251 Smlouvy o založení ES.

Procedura spolurozhodování staví Evropský parlament a Radu EU na stejnou úroveň při rozhodování o tom, zda legislativní návrh Evropské komise bude či nebude schválen. Rozhodování probíhá v podstatě ve třech krocích, které odpovídají čtením v Evropském parlamentu. Rada EU při svém rozhodování užívá kvalifikovanou většinu, jen v případě, že by se postavila proti názoru Evropské komise k návrhům Evropského parlamentu, musí tak učinit jednomyslným rozhodnutím. Naproti tomu Evropský parlament přijímá návrhy změn

Text článku 251 Smlouvy o založení ES v platném znění (oficiální překlad, pozn. red.)

Článek 251 [III-396]

1. Odkazuje-li tato smlouva, pokud jde o přijetí aktu, na tento článek, použije se následující postup.
2. Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě návrh. Po obdržení stanoviska Evropského parlamentu jedná Rada kvalifikovanou většinou takto:
 - jestliže schválí veškeré změny obsažené ve stanovisku Evropského parlamentu, může přijmout navrhovaný akt v takto pozměněném znění;
 - jestliže Evropský parlament nenavrhne žádné změny, může přijmout navrhovaný akt;
 - v ostatních případech zaujme společný postoj a postoupí jej Evropskému parlamentu. Rada podrobně informuje Evropský parlament o důvodech, na základě kterých zaujala společný postoj. Komise podrobně informuje Evropský parlament o svém postoji.
 Jestliže ve lhůtě tří měsíců od tohoto postoupení Evropský parlament:
 - a) schválí společný postoj nebo nepřijme žádné usnesení, pokládá se dotýčný akt za přijatý v souladu se společným postojem;
 - b) odmítne společný postoj nadpoloviční většinou hlasů všech svých členů, pokládá se navrhovaný akt za nepřijatý;
 - c) navrhne většinou hlasů všech svých členů změny společného postoje a změněný návrh postoupí Radě a Komisi, která k těmto změnám zaujme stanovisko.
3. Schválí-li Rada kvalifikovanou většinou všechny změny navržené Evropským parlamentem ve lhůtě tří měsíců od jejich obdržení, pokládá se dotýčný akt za přijatý v podobě takto změněného společného postoje; o návrzích změn, k nimž Komise zaujala odmítavé stanovisko, však Rada rozhoduje jednomyslně. Neschválí-li Rada všechny změny, svolá předseda Rady po dohodě s předsedou Evropského parlamentu ve lhůtě šesti týdnů dohodovací výbor.
4. Dohodovací výbor, který se skládá z členů Rady nebo jejich zástupců a ze stejného počtu zástupců Evropského parlamentu, má za úkol dosáhnout přijetí dohody o společném návrhu kvalifikovanou většinou členů Rady nebo jejich zástupců a většinou zástupců Evropského parlamentu. Komise se účastní jednání dohodovacího výboru a vyvíjí veškerou činnost potřebnou ke sbližení postojů Evropského parlamentu a Rady. Při plnění svého úkolu se dohodovací výbor zabývá společným postojem na základě změn navržených Evropským parlamentem.
5. Schválí-li dohodovací výbor ve lhůtě šesti týdnů od svého svolání společný návrh, mají Evropský parlament, který se usnáší nadpoloviční většinou odevzdaných hlasů, a Rada, která rozhoduje kvalifikovanou většinou, ode dne tohoto schválení šest týdnů na to, aby přijaly navrhovaný akt v souladu se společným návrhem. Neschválí-li jeden z obou orgánů navržený akt, pokládá se za nepřijatý.
6. Neschválí-li dohodovací výbor společný návrh, pokládá se navrhovaný akt za nepřijatý.
7. Lhůty tří měsíců a šesti týdnů uvedené v tomto článku se prodlužují z podnětu Evropského parlamentu nebo Rady první nejvýše o jeden měsíc a druhá nejvýše o dva týdny.

ke znění návrhu po vydání společného postoje Radou EU výhradně absolutní většinou svých poslanců, po jednání dohodovacího výboru pak rozhoduje již jen prostou většinou odevzdaných hlasů (viz dále).

Proces v Parlamentu

Evropská komise, která jako jediná instituce může v oblasti prvního pilíře EU předkládat návrhy aktů práva Evropských společenství, předkládá v rámci procedury spolurozhodování legislativní návrh Evropskému parlamentu a Radě EU zároveň.

Evropský parlament posuzuje legislativní návrh na základě zprávy vypracované výborem EP, jemuž byl návrh Evropské komise postoupen. Zpráva výboru se skládá z případných předběžných pozměňovacích návrhů, spolu se stručným odůvodněním, návrhu legislativního usnesení Evropského parlamentu k dané věci a případně z vysvětlujícího prohlášení, včetně finančního rozkladu o finančním dopadu zprávy a o její sloučitelnosti s finanční perspektivou. Evropský parlament nejdříve hlasuje o pozměňovacích návrzích k legislativnímu návrhu, který je základem zprávy příslušného výboru, pak o samotném návrhu, pozměněném či nikoli, pak o pozměňovacích návrzích k návrhu legislativního usnesení, a nakonec o návrhu legislativního usnesení jako celku, který obsahuje prohlášení, zda návrh Evropské komise schvaluje, zamítá nebo k němu podává pozměňovací návrhy. Text návrhu schváleného Evropským parlamentem a doprovodné usnesení se zasílá Radě EU a Evropské komisi jako stanovisko Evropského parlamentu.

První čtení a společný postoj

Evropská komise se k návrhům Evropského parlamentu vyjádří a Rada EU pak může ty pozměňovací návrhy, s nimiž Evropská komise souhlasí, přijmout kvalifikovanou většinou. V případě, že Rada EU legislativní návrh (včetně případných pozměňovacích návrhů Evropského parlamentu) schválí a jinak návrh Evropské komise nezmění, nebo pokud ani Rada EU ani Evropský parlament návrh Evropské komise nezmění, je legislativní akt přijat již v tzv. prvním čtení. V opačném případě, tzn. pokud se názor Rady EU a Evropského parlamentu na legislativní návrh liší, přijme Rada společný postoj. Text společného postoje včetně odůvodnění jeho přijetí je zaslán Evropskému parlamentu a Evropské komisi. Legislativní návrh se dostává do tzv. druhého čtení.

Předseda Evropského parlamentu oznámí společný postoj na nejbližším zasedání Evropského parlamentu poté, co obdrží všechny dokumenty obsahující společný postoj, veškerá prohlášení v zápisech z jednání Rady EU o přijetí společného postoje, odůvodnění přijetí společného postoje a také stanovisko Evropské komise, řádně přeložené do všech úředních jazyků Evropské unie.

Druhé čtení

Dnem oznámení společného postoje v Evropském parlamentu počíná běžet tříměsíční lhůta, kterou lze z podnětu Evropského parlamentu nebo Rady EU prodloužit ještě o jeden měsíc. Příslušný výbor Evropského parlamentu, jemuž se společný postoj považuje automaticky postoupený okamžikem oznámení v Evropském parlamentu, podá doporučení pro druhé čtení s návrhem

schválit, změnit nebo zamítnout společný postoj Rady EU. Druhé čtení v Evropském parlamentu končí, když Evropský parlament společný postoj Rady EU ve stanovené lhůtě schválí, zamítne nebo změní. Je-li společný postoj Rady EU zamítnut, oznámí předseda Evropského parlamentu, že je legislativní proces ukončen. Pokud není přijat žádný návrh na zamítnutí společného postoje ani žádné pozměňovací návrhy ke společnému postoji, oznámí předseda Evropského parlamentu, že navržený legislativní akt byl přijat. Pozměňovací návrhy ke společnému postoji jsou přípustné, jestliže mají za cíl obnovit jako celek nebo částečně postoj přijatý Evropským parlamentem při prvním čtení nebo směřují k dosažení kompromisu mezi Radou EU a Evropským parlamentem nebo nepředstavují zásadní změnu projednávaného návrhu nebo zohledňují-li nové skutečnosti nebo právní stav, které nastaly v době od prvního čtení. Pozměňovací návrhy jsou přijaty za předpokladu, že získají hlasy většiny všech poslanců Evropského parlamentu. Změněný návrh společného postoje je zaslán Radě EU a Evropské komisi, která k těmto změnám zaujme své stanovisko.

Pokud Rada EU ve lhůtě tří měsíců od obdržení změn navržených Evropským parlamentem a stanoviska Evropské komise všechny navržené změny kvalifikovanou většinou schválí, je legislativní akt přijat, a to v podobě takto změněného společného postoje. O navržených změnách, k nimž se Evropská komise staví zamítavě, musí Rada EU rozhodnout jednomyslně.

Dohodovací výbor a třetí čtení

Pokud Rada EU informuje Evropský parlament, že nemůže schválit všechny parlamentní pozměňovací návrhy ke společnému postoji, svolá předseda Evropského parlamentu na doporučení Rady tzv. dohodovací výbor složený ze stejného počtu zástupců Rady a Evropského parlamentu. Jednání dohodovacího výboru se účastní i představitelé Evropské komise, kteří napomáhají nalézt přijatelný kompromis. Okamžikem, kdy se dohodovací výbor sejde poprvé, běží šestitýdenní nebo v případě prodloužení osmitýdenní lhůta. Jestliže se dohodovacímu výboru nepodaří dosáhnout kompromisního znění návrhu, znamená to, že navrhovaný akt není přijat. Pokud se kvalifikovaná většina zástupců Rady EU a většina zástupců Evropského parlamentu ve stanovené lhůtě dohodne na kompromisním znění návrhu, předá dohodovací výbor tento společný návrh ke schválení Radě EU a Evropskému parlamentu. Také zde je stanovena lhůta šesti týdnů.

Evropský parlament o společném návrhu jako celku rozhoduje v jediném hlasování. Společný návrh je schválen, pokud získá většinu odevzdaných hlasů. Rada EU o společném návrhu rozhoduje kvalifikovanou většinou. Přijme-li Evropský parlament a Rada EU společný návrh, je legislativní návrh v rámci tzv. třetího čtení schválen.

Akt přijatý společně Evropským parlamentem a Radou EU podepisuje předseda Evropského parlamentu a předsedající Rady. Poté následuje jeho zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie, akt se stává platným pramenem práva Evropských společenství.

**Mgr. Kamila Kriegová,
odbor Evropské unie MŽP**

Turecko a životní prostředí

V současné době probíhají diskuse o možnosti vstupu Turecka do Evropské Unie. Tento zlomový krok by znamenal pro Turecko několik zásadních změn. Především pro samotné Turecko to bude naplnění vize, kterou má již od roku 1959, kdy se poprvé hlásilo o členství.

V roce 1963 byla v září podepsána Ankarská dohoda, která umožnila Turecku postupné vytvoření celní unie s Evropskou unií. Tato velmi blízká ekonomická spolupráce byla budována ve třech fázích a k úplnému vytvoření došlo v roce 1996. Tím se Turecko stalo ekonomicky velmi spjatým s EU. Pokud by se Turecko stalo členem EU, byly by hranice EU posunuty směrem na východ k politicky nepříteli stabilním zemím (Irán, Irák, Sýrie a Arménie). O to vyšší důraz je třeba dát na politickou stabilitu Turecka.

bojovat s černou ekonomikou, nedostatkem zahraničních investorů, nedokončenou privatizací, také státní sektor je v Turecku příliš velký a neefektivní.

Je co zlepšovat

V oblasti životního prostředí má Turecko stále hodně příležitostí ke zlepšení. Výše zmiňovaný rychlý ekonomický růst z 90. let nesplňoval požadavky udržitelnosti a měl neblahé následky na životní prostředí

Turecka. Došlo ke zhoršení kvality ovzduší především ve městech. Velmi se zvýšil počet automobilů, což mělo neblahý vliv na ovzduší. Turecká vláda reaguje tím, že hodlá přejít během tohoto roku na bezolovnatý benzín.

Komise doporučila zahájit přístupová jednání

Zpráva Rady EU, která pojednává o bruselském setkání Evropské rady z 16. a 17. prosince 2004 (16238/1/04 REV 1) a jež se mimo jiné zabývala též rozšířením EU, přivítala pravidelnou zprávu Komise z října 2004 a doporučení pro zahájení přístupových jednání s Tureckem. Dle této zprávy Turecko splňuje Kodaňská politická kritéria, je však nadále nutné pokračovat především v implementaci dalších zákonů, které zaručí základní lidské svobody a práva. Také je nutné zachovat nulovou toleranci v oblasti mučení a zacházení s nemocnými. EU bude nadále sledovat pokrok v politických reformách dle požadavků smlouvy „Accession Partnership“. Tato zpráva také požaduje, aby Rada souhlasila s přístupovým rámcem, který by otevřel vyjednávání o přistoupení 3. října 2005.

Mezi základní kritéria EU vůči kandidátským zemím patří vedle politických také ekonomická kritéria (především rozvinutá tržní ekonomika, schopnost vypořádat se s tlaky trhů po vstupu do EU atd.) Turecká ekonomika rostla v 90. letech solidním tempem (v průměru 3,7% roční přírůstek HDP). K určitému zpomalení došlo v roce 1999, které bylo následkem ničivého zemětřesení v zemi. Větší problémy mělo Turecko v roce 2001, kdy došlo k stagflaci (pokles HDP při současném růstu inflace). Tyto potíže byly ještě prohloubeny zářijovými událostmi v New Yorku (snížení příjmů z cestovního ruchu a zpomalení přílivu zahraničního kapitálu). Situace se zlepšila i díky pomoci Mezinárodního měnového fondu ke konci roku 2003 a Turecko se stalo opět vyhledávanou destinací pro turisty. Přestože se v zemi podařilo významně snížit inflaci, znovu obnovit důvěru v domácí měnu a zvýšit fiskální a monetární disciplinovanost, jsou zde stále oblasti, kde je možné se zlepšit. Především je třeba

Ministerstvo životního prostředí bylo v Turecku založeno v roce 1991 (Ministry of Environment and Forestry). Hlavními problémovými oblastmi životního prostředí Turecka jsou především výše zmiňovaná kvalita ovzduší, voda a v poslední době také nakládání s odpady. Znečištění vody plyne také ze skládkování chemikálií. V ovzduší jsou především v městských oblastech zvýšené koncentrace oxidu siřičitého, oxidů dusíku a oxidu uhličitého, také smog – především v Istanbulu. V Istanbulu také dochází k velkému nebezpečí znečištění moře plynoucí z ohromné frekvence naftařských lodí proplouvajících úzkým průlivem Bospor, který spojuje Černé a Středozemní moře. Mezi roky 1988 a 1998 zde došlo ke 155 kolizím. V lednu 2001 zde začal být budován nový navigační a radarový systém. Problémem zůstávají odpadní vody, kde 75% průmyslových odpadních vod je vypouštěno bez dalšího ošetření především do řek a moří. V současné době je jen přibližně 55% populace žijících v obcích s více než 3000 obyvatel napojeno na kanalizační systém. Toto je alarmující i ve srovnání s faktem, že populace Turecka činí 65 milionů obyvatel a je jednou z nejrychleji rostoucích v zemích OECD.

Snahy o nápravu

Turecko však již činí patřičné kroky k nápravě situace. Aby splnilo standardy EU, zavedlo odsíření spalín u nových tepelných elektráren, které většinou spalují nekvalitní hnědé uhlí a lignit. Domácí uhlí bylo nahrazeno dováženým, které obsahuje méně síry. Velké naděje také vzbuzuje připravovaný plynovod z Ruska (Modrý Plamen), který by umožnil omezit spalování uhlí. Legislativa v oblasti životního

prostředí byla nově revidována. Byla zavedena EIA a s pomocí Světové banky připraven Národní akční plán životního prostředí. Ve vývozních průmyslových odvětvích došlo k certifikaci environmentálního manažerského systému.

V předstupní přípravě je pro Turecko v oblasti životního prostředí důležité zapojit environmentální politiku do ekonomického rozhodování a stejně tak do každodenního života. Dále je nutné dokončit investice na ochranu před znečištěním ovzduší a použití udržitelných zdrojů a také ratifikovat mezinárodní smlouvy (Turecko není členem Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu).

Pokud se Turecku podaří jeho dlouholetá vize a stane se právoplatným členem EU, tak přijetí legislativy EU bude mít nepochybně pozitivní vliv na životní prostředí v této zemi, potažmo i v Evropě. Úplná harmonizace s *acquis communautaire* si však ještě vyžádá obrovské investice i do oblasti životního prostředí, s kterými Turecku mohou pomoci zahraniční investoři či finance z předstupních fondů EU. V rámci nové finanční perspektivy 2007 – 2013 bude Turecko čerpat finance z EU pomocí nástroje IPA

(Instrument for Pre-Accession Assistance), jež vyšel z minulých nástrojů Phare, SAPARD a ISPA.

Ing. Michal Holec,
odbor Evropské unie MŽP

Evropská komise podnikla právní kroky proti členským státům EU pro porušování povinností v oblasti životního prostředí

Iniciování a další rozvoj práva v rámci Evropské unie, stejně tak jako implementace a vynucování dodržování evropského environmentálního práva v členských státech, patří mezi hlavní úkoly Evropské komise. Podle článku 211 Smlouvy o založení ES Evropská komise zabezpečuje provádění Smlouvy, jakož i aktů vydaných orgány Evropských společenství na jejím základě (evropské komunitární právo).

Jestliže se proto členský stát dopustí jednání, které je v rozporu s evropským komunitárním právem, je Evropskou komisí zahájeno tzv. **řízení o porušení Smlouvy**. Cílem řízení o porušení Smlouvy je dosáhnout toho, aby členský stát dostal svým povinností. Konečným cílem pak je **zajištění stavu, který bude v souladu s evropským komunitárním právem**.

Jak probíhá Řízení o porušení smlouvy?

Podle článku 226 Smlouvy o založení ES informuje Evropská komise o **zahájení řízení o porušení Smlouvy** dotýčný členský stát zasláním dopisu (Letter of Formal Notice) a umožní tomuto státu podat ve lhůtě 2 měsíců vysvětlení. Má-li Evropská komise i nadále za to, že členský stát nesplnil povinnost vyplývající pro něj z evropského komunitárního práva, vydá a dotýčnému členskému státu zašle poslední písemné varování, odůvodněné stanovisko (Reasoned Opinion). Tomuto stanovisku je členský stát povinen vyhovět obvykle ve lhůtě 2 měsíců. Nevyhoví-li tento stát stanovisku v dané lhůtě, předloží Evropská komise věc Evropskému soudnímu dvoru.

Hlavní účel řízení o porušení Smlouvy před Evropskou komisí, tzv. **předběžné řízení**, spočívá především v možnosti mimosoudního urovnání sporu a odstranění protiprávního stavu. Řízení

před Evropským soudním dvorem pak představuje poslední možnost, jak zajistit stav, který je v souladu s evropským komunitárním právem.

Shledá-li Evropský soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z evropského komunitárního práva, je tento stát povinen učinit opatření, která vyžaduje splnění rozsudku Evropského soudního dvora. Má-li Evropská komise za to, že dotýčný členský stát neučinil opatření nutná ke splnění rozsudku Evropského soudního dvora, vydá opět odůvodněné stanovisko (Reasoned Opinion) uvádějící body, ve kterých členský stát nesplnil rozsudek Evropského soudního dvora poté, co umožní tomuto státu podat připomínky a vysvětlení – Evropská komise danému státu zašle dopis (Letter of Formal Notice), ve kterém stanoví pro podání připomínek lhůtu. Neučiní-li dotýčný členský stát opatření nutná ke splnění rozsudku ve lhůtě stanovené Evropskou komisí v jejím stanovisku, může Evropská komise na základě článku 228 Smlouvy o založení ES věc znovu předložit Evropskému soudnímu dvoru – v takovém případě Evropská komise také navrhne uložit členskému státu opakované penále (tj. denní či měsíční penále opakovaně ukládané do doby, než stát vyhoví rozsudku Soudního dvora) nebo

Evropská komise monitoruje harmonizaci a aplikaci evropského komunitárního práva a každoročně publikuje zprávu o implementaci evropského komunitárního práva v jednotlivých členských státech za předcházející rok. Dne 30. prosince 2004 Evropská komise zveřejnila svou 21. zprávu o implementaci evropského komunitárního práva za rok 2003. Také v roce 2003 představovaly kauzy týkající se životního prostředí jednu třetinu všech případů porušení evropského komunitárního práva. Přestože lze v posledních letech zaznamenat mírný pokles v počtu stížností na porušování komunitárního práva, Evropská komise jich v roce 2003 obdržela více jak 500. Ve 122 případech Evropská komise členským státům oznámila, že zahajuje řízení o porušení Smlouvy, 58 případů se Evropská komise rozhodla v roce 2003 předložit k posouzení Evropskému soudnímu dvoru. Více informací lze získat na adrese:

http://www.europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/droit_com/pdf/XXI_rapport_annuel/21_rapport_annuel_en.htm

paušální pokutu ve výši, kterou považuje přiměřenou okolnostem.

Zjistí-li Evropský soudní dvůr, že dotyčný členský stát nesplnil jeho rozsudek, může ve svém rozsudku tomuto státu uložit zaplacení paušální pokuty nebo opakovaného penále (návrhem Evropské komise není přitom Evropský soudní dvůr vázán). **Výše pokuty či penále závisí na délce doby**, po kterou členský stát neplnil povinnost vyplývající pro něj z evropského komunitárního práva; **závažnosti porušení** povinnosti a tzv. **národním faktoru**, což jsou ekonomické a politické okolnosti případu.

Délka řízení o porušení Smlouvy před Evropskou komisí si vyžaduje průměrně 2 roky. Řízení o porušení Smlouvy před Evropským soudním dvorem trvá průměrně také 2 roky. Celkem uplynou 3 až 4 roky k okamžiku rozhodnutí Evropského soudního dvora. Řízení před Evropským soudním dvorem probíhá v jazyce státu, který je žalován pro porušení Smlouvy. Dotčený členský stát může být u Evropského soudního dvora zastupován jak advokáty, tak právníky ze státní správy.

Environmentální kauzy tvoří třetinu případů

Životní prostředí je už tradičně oblastí s vysokým počtem případů porušení povinností členských států; kauzy týkající se životního prostředí tvoří téměř třetinu všech případů porušení evropského komunitárního práva. V závěru roku 2004 Evropská komise znovu hodnotila dodržování evropského práva a v oblasti životního prostředí se stíhání nevyhnulo ani jednomu z tzv. starých členských států EU.

Nejvíce případů (patnáct), ve kterých Evropská komise zahájila stíhání či v něm pokračuje, bylo proti Itálii. Týkají se porušení povinností v oblasti ochrany vod, průmyslových emisí, prevence průmyslových havárií, posuzování vlivů na životní prostředí, ochrany důležitých přírodních stanovišť, obchodování s emisemi apod.

V šesti případech bude Evropská komise pokračovat v řízeních proti Francii, která neučinila opatření nutná ke splnění rozsudku Evropského soudního dvora, a to v oblastech ochrany přírody, přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí, ochrany vod, nakládání s odpady a geneticky modifikovaných organismů. Francie bude reálně čelit hrozbě uložení pokut, pokud nezajistí praktický soulad s komunitárním právem. Komisař pro životní prostředí Stavros Dimas vyjádřil znepokojení nad tak vysokým počtem rozsudků ESD, které nejsou

Francií respektovány, a zdůraznil, že rychlé a účinné vykonání rozsudků ESD je pro životní prostředí rozhodující a ukazuje také na to, jak členské státy EU berou své „evropské“ povinnosti vážně.

Poslední písemné varování před předložením žaloby k ESD zaslala Evropská komise Velké Británii. Velká Británie je žádána, aby respektovala směrnici o čištění městských odpadních vod. Podle této směrnice mají splašky a odpadní vody z aglomerací s populací nad 15 000 ekvivalentních obyvatel před vypuštěním do vodních toků projít druhým (biologickým) stupněm čištění. Velká Británie nedosáhla požadovaného stupně čištění u 14 svých aglomerací, přestože čistírny odpadních vod měly být podle směrnice v provozu již koncem roku 2000.

Problémy mají i skandinávské státy

Evropská komise se dále rozhodla podniknout právní kroky také proti třem severským státům – Finsku, Švédsku a Dánsku v případech týkajících se ochrany přírody a průmyslového znečištění. Finsko bude zažalováno u ESD kvůli benevolentnímu přístupu k udělování výjimek pro lov vlků, Švédsko bylo Evropskou komisí naposledy upozorněno na problém lovu kormoránů a havranů. Dánsko obdrželo od Evropské komise poslední písemné varování za přístup ke kontrole znečišťování z velkých zemědělských farem podle směrnice o dusičnanech. Evropský komisař podtrhl, že tyto případy porušení povinnosti řádně implementovat evropské komunitární právo podkopávají úsilí Evropské unie zachovat zdravé životní prostředí. Lov je předmětem přísných podmínek, které musí být respektovány, aby byly ochráněny populace druhů, které hrají důležitou roli v udržení biologické rozmanitosti Evropy. Stejně tak by podle komisaře měly členské státy minimalizovat průmyslové znečištění a vyvarovat se takových nejasností, které mohou vést ke zproštění odpovědnosti znečišťovatelů.

Obecně lze říci, že členské státy nedostály svým povinnostem především v oblasti ochrany přírody, při nakládání s odpady, při ochraně vod a při obchodování s emisemi.

Více informací o výše uvedených i dalších právních krocích Evropské komise proti členským státům EU pro porušování povinností v oblasti životního prostředí lze získat na adrese:

<http://europa.eu.int/rapid/>

**Mgr. Kamila Kriegová,
odbor Evropské unie MŽP**

Šíření kalamitního škůdce v lesích

Suché a teplé počasí ve vegetačním období roku 2003 způsobilo v lesích rozmnožení hmyzích škůdců, především kůrovců. Na porostech se sníženou vitalitou a rezistencí se nárůst kůrovcové populace projevil i v loňském roce.

Situace v našich lesích mobilizovala většinou velké vlastníky lesů k aktivnímu zpracování kůrovcového dříví nebo jeho asanaci a k přijímání preventivních opatření. K obdobnému postupu však nepřistoupili někteří, zejména drobní soukromí vlastníci. Vzhledem k tomu, že přemnožení škůdci napadají i lesy sousedních vlastníků, jedná se o škody velkého rozsahu. Typickým příkladem je problém napadení lesních porostů kůrovcem ve vlastnictví pana J. D. H. na Vlašimsku, který řeší Česká inspekce životního prostředí ve spolupráci s orgánem státní správy lesů.

Přerušená komunikace

V roce 2003 byl lesní majetek pana J. D. H. postižen větrnou kalamitou a poté byly vývraty a po nich porosty napadeny kůrovcem. Výskyt kůrovce byl toho roku pouze na ojedinělých stromech nebo v malých kůrovcových ohniscích. Orgán státní správy lesů ve spolupráci s Českou inspekcí životního prostředí uložil proto vlastníku lesů opatření k nápravě a majitel se zavázal napadenou kůrovcovou hmotu zpracovat. K nápravě však nedošlo a stav v lesích tohoto vlastníka se nadále zhoršuje. Ze šetření orgánu státní správy lesů Vlašim v roce 2003 vyplynulo, že se zde vyskytuje 593 m³ nezpracovaného kůrovcového dříví. Za rok 2004 rozsah napadeného dříví vzrostl, což lze hodnotit jako stav alarmující. Vážně je ohrožena nejen podstata vlastníkovy lesa, ale i porosty vlastníků okolních. Uhnem je tu k začátku roku 2005 cca 10 ha odumřelých lesů, tedy cca 5000 m³ kůrovcového dříví. Průvodním jevem uvedeného způsobu „hospodaření“ je vznik nezalesněných holin, popř. nezajištěných kultur. A tento příklad není ojedinělý.

V tomto případě vlastník lesa přerušil veškerou komunikaci s orgány zahajujícími správné řízení. Zdárný průběh zahajovaných řízení se tím velmi zkomplikoval a dá se říci, že je vážně ohrožen v celé své podstatě. Proto podaly Lesy České republiky, s.p., město Vlašim a Česká inspekce životního prostředí na pana J. D. H. trestní oznámení. Vedle kvantifikace poškození lesů Česká inspekce životního prostředí stanovila i ekologickou újmu způsobenou na lesních ekosystémech. Ta představuje cca 33 mil. Kč.

Kůrvec a dědické řízení
Jiný vážný případ přemnožení kůrovce se vyskytl na Ústeckoorlicku. Majitel lesa v červnu roku 2003 zemřel a do konce roku 2004 probíhalo dědické řízení. S ohledem na gradaci lýkožrouta smrkového vydal v průběhu dědického řízení OSSL – MÚ Vysoké Mýto rozhodnutí, jímž byla stanovena povinnost zpracovat a asanovat kůrovcové dříví v rozsahu cca 1500 m³ na ploše 100 ha do 15. 1. 2003. Při kontrole na jaře roku 2004 ČIŽP zjistila, že zde dochází k intenzivní nahodilé těžbě a na některých místech k mýtní těžbě – holoseči. Při kontrole za přítomnosti potenciálních dědiců ČIŽP zjistila, že od úmrtí majitele zde nikdo nevykonává funkci odborného lesního hospodáře. V průběhu dalších šetření v prosinci 2004 a v lednu 2005 ČIŽP opět zjistila, že v uvedeném lese nadále probíhají těžby zdravých stromů, přičemž kůrovcové dříví tu zůstává nezpracováno. ČIŽP proto zahajuje správné řízení o uložení pokuty.

Další případ je ze Středočeského kraje. ČIŽP kontrolovala vytěžování porostů v lesích patřících jihočeské firmě. Přitom bylo zjištěno více než 600 m³ kůrovcové hmoty. ČIŽP uložila pokutu 400 tisíc Kč a nařídila zpracování kůrovcového dříví. Další tři nižší pokuty do 25 tisíc Kč uložila pak v průběhu listopadu 2003 – září 2004. V roce 2004 začala firma kůrovcové dříví zpracovávat, ale nezalesňovala. Nezalesněno zůstalo 4,15 ha lesní plochy, nezajištěno 1,22 ha, zjištěno 871 m³ kůrovcové hmoty, 0,81 ha stromů poškozeno okusem od zvěře a 20 stromů poškozeno těžbou.

Protože popsání případy nejsou v našich lesích výjimečné a uvedená nečinnost není dostatečně legislativně ošetřena, jeví se nezbytné iniciovat novelizaci zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, a to zavedením tzv. „nuceného výkonu rozhodnutí“ do lesnické praxe. Umožnilo by se tak včasné zpracování a asanace kůrovcového dříví v případě nezbytnosti a za určitých podmínek, které by zajistil stát.

(tisková zpráva ČIŽP)

Ilustrační foto J. Plamínková

Životní prostředí a Strategie udržitelného rozvoje České republiky

Strategie udržitelného rozvoje České republiky (SUR ČR) byla schválena vládou dne 8. prosince 2004 usnesením č. 1242. Obecným cílem Strategie je zajišťovat co nejvyšší kvalitu života obyvatel a současně vytvářet příznivé podmínky pro kvalitní život i budoucích generací. Strategie tak reaguje na potřebu koordinovaného rozvoje a vzájemné rovnováhy sociálního, ekonomického a environmentálního vývoje společnosti. Je koncipována tak, aby co nejvíce omezila nerovnováhu ve vzájemných vztazích těchto pilířů.

Strategie představuje dlouhodobý rámec pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů) a pro strategické rozhodování v rámci státní správy a územní veřejné samosprávy a pro jejich spolupráci se zájmovými skupinami. Představuje také dlouhodobý rámec pro politická rozhodování v kontextu mezinárodních závazků, které ČR přijala v rámci Organizace spojených národů, Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj a Evropské unie, a zároveň respektuje specifické podmínky ČR.

Přijetí Strategie je úspěchem

Ve své další činnosti vůči ostatním resortům by mělo MŽP stavět na usnesení č. 1242/04, které ukládá všem členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů a zároveň doporučuje i guvernérovi ČNB a hejtmanům krajů, aby při zpracování koncepčních dokumentů vycházeli ze SUR ČR.

Přijetí SUR ČR a její samotný obsah je nutné po téměř čtyřleté diskusi pokládat v podmínkách ČR za pozitivní výsledek, který na základě různých kompromisů zavazuje všechny resorty uznat udržitelný rozvoj za dlouhodobou koncepci rozvoje České republiky a uplatňovat jeho principy v každodenní praxi, ve střednědobém a dlouhodobém plánování. Tento oficiální konsensus dává Ministerstvu životního prostředí pádný argument pro prosazování hodnocení strategií, koncepcí, politik a akčních plánů jiných resortů České republiky nejen z hlediska vlivů na životní prostředí, ale především z hlediska přínosu pro udržitelný rozvoj ČR se silným environmentálním pilířem. SUR ČR byla oficiálně uznána za zastřešující strategický dokument, z něhož musí vycházet ostatní strategické dokumenty a rozhodnutí.

Ekonomický pilíř

Z hlediska udržitelného rozvoje je negativním faktorem důraz kladený na kvantitativní aspekty růstu bez ohledu na jeho sociální a environmentální kvalitu. Ekonomické sektory vytvářejí, i přes výrazné zlepšení v uplynulých letech, opět určité negativní tlaky na životní prostředí. V posledním období je možné zaznamenat u některých kruhů české společnosti chápání ochrany životního prostředí a zdraví obyvatelstva jako brzdy ekonomického rozvoje a zpochybňování tak výsledků dosažených po roce 1989.

Slabé stránky

Slabými stránkami České republiky jsou vysoká materiálová a energetická náročnost tvorby HDP, rostoucí negativní vlivy sektoru dopravy na životní prostředí, nedostatečné zohlednění efektivnosti, rovnoměrnosti a environmentálních hledisek při tvorbě a nebo aplikaci ekonomických nástrojů (dotace, subvence, pobídky), orientace nových investic na výstavbu „na zelené louce“ a nedocenění kvality přírodního prostředí a harmonické krajiny jako atraktivity pro cestovní ruch. I když se např. podařilo od r. 1990 do r. 2003 snížit energetickou náročnost tvorby HDP o čtvrtinu, stále je ve srovnání s průměrem členských zemí OECD o třetinu vyšší a ve srovnání s původními patnácti členskými státy EU o více než 50 % vyšší. To je společně s materiálovou náročností hlavní výzvou pro hospodářství ČR, a proto by měla být řešena v rámci připravované Strategie hospodářského růstu České republiky, v rámci již existující Národní inovační strategie a promítnout se m.j. v podpoře vědy a výzkumu, v Akčním plánu podpory environmentálních technologií.

Podobně jako v ČR je zastřešující strategií SUR, tak v Evropské unii se jí musí stát v rámci průběžné aktualizace nově posílená Strategie udržitelného rozvoje z června 2001. Lisabonská strategie z března 2000, nyní probíhající revizí, získala jasně vyhraněný charakter ekonomického pilíře Strategie udržitelného rozvoje zahrnující částečně cíle sociálního pilíře (zaměstnanost) při dodržování a dalším rozvoji a posilování environmentálního pilíře. Tato skutečnost musí být dodržena i v ČR při zpracování národního střednědobého a dlouhodobého Akčního programu Lisabonské strategie.

Rizika pro životní prostředí

S výše uvedenými slabými stránkami ČR souvisejí i rizika pro životní prostředí, jako jsou zahlcení dopravních komunikací v obcích a aglomeracích převážně těžkou nákladní a individuální automobilovou dopravou a s tím související stagnace či postupný nárůst emisí a imisí škodlivých látek (např. emisí oxidů dusíku) a také hluku. Negativně se promítne i dramatický nárůst letecké dopravy. Jen od r. 1995 poklesl podíl např. železniční dopravy na tvorbě HDP (o 25 %) a naopak se zvýšil podíl dopravy silniční (o 60 %) a letecké (o 110 %). Zastavení trendu zvyšování znečišťujících emisí z dopravy a také ohrožení přírody a krajiny by se mělo odrazit se ve vypracování účinných opatření v rámci připravované Dopravní strategie České

republiky a při dokončení Koncepce rozvoje a podpory kombinované dopravy na období 2006 – 2010 a s tím souvisejícího programu podpory tohoto druhu dopravy.

Dochází i k ekonomickému nedoceňování mimo-produkčních (ekologických a sociálních) funkcí lesů a podceňování významu multifunkčního a nedosta-tečného rozvoje ekologického zemědělství, i když za pozitivní jev je nutné považovat přijetí Akčního programu podpory ekologického zemědělství v České republice do roku 2010 a postupné pro-sazování udržitelného rozvoje venkovských oblastí v zájmu získání podpory z programů Evropské unie, zvláště pak v novém finančním období 2007 – 2013.

Hlavní výzvou ekonomického pilíře udržitelného rozvoje je proto posilování konkurenceschopnosti ekonomiky ČR, a to mj. tak, aby se **vytvářely podmínky pro environmentálně udržitelný ekonomický růst, avšak v souladu se zásadou nepřekročení meze regeneračních schopností životního prostředí, zachování jeho schopnosti absorbovat negativní efekty ekonomického růstu a postupného odstraňování již vzniklých, resp. zděděných, ekologických škod**, a ne vytvá-ření nových škod.

Nové příležitosti

Z výše zmíněného vyplývají pro ekonomiku ČR příležitosti, které přispějí nejen k rozvoji economic-kému, ale i environmentálnímu. MŽP by mělo vyu-žít potenciálu aktivit k ochraně životního prostředí k dalšímu rozvoji technických a technologických inovací (ekoefektivnost) a aktivně *prosazovat větší zaměření výzkumu a vývoje a inovační politiky na ekoinovace*. K tomu by mělo napomoci i *uskuteč-nění ekologické daňové reformy*, která podpoří per-spektivní efektivní technologie a sektory a zároveň má přínosy sociální i environmentální, a *uplatnění adresných (selektivních) pobídek a ekonomických nástrojů*, podporujících rozvoj technologií a jiných aktivit šetrných vůči životnímu prostředí. V kontextu zavádění environmentálních technologií by MŽP mělo nadále pokračovat zejména v podpoře insta-lace moderních, energeticky účinných nízkoeemis-ních a nízkoodpadových technologií v rámci inte-grované prevence a omezování znečištění (IPPC). Navíc by v souladu s Akčním plánem environ-mentálních technologií EU (ETAP) mělo prosadit *vytvoření základní koncepce podpory a využívání environmentálních technologií*, tzn. dokončit a ve vládě schválit Program podpory environmentálních technologií a Rámce udržitelné výroby a spotřeby.

Důraz na environmentální technologie by měl napomoci vyřešit i přetrvávající konflikt zájmů mezi ochranou životního prostředí a ekonomickým rozvojem. Zde je důležité, aby se MŽP zaměřilo při práci s hospodářskými resorty na prosazování ekoinovací jako nástroje nejenom k ochraně život-ního prostředí, ale zejména nástroje pro posílení konkurenceschopnosti a také zaměstnanosti, a tak otupilo názor hospodářské části státní sféry na životní prostředí jako překážku ekonomického rozvoje. Stejně je, aby úloha ochrany životního

prostředí jako nástroje stimulace ekonomického růstu a přínosu pro konkurenceschopnost byla prosazena zejména do připravované Strategie hospodářského růstu ČR.

Environmentální pilíř

Ačkoliv došlo během posledních 15 let k zásad-nímu zlepšení stavu životního prostředí, stav většiny složek životního prostředí přesto není optimální. Negativní vlivy stavu životního prostředí na fyzické a psychické zdraví lidí nejsou dosud zanedbatelné.

Hlavní výzvou environmentálního pilíře udržitel-ného rozvoje ČR je **zohlednění nároků současné populace i budoucích pokolení v rámci celého ekosystému, zajištění dostatečné kvality slo-žek životního prostředí, ekosystémů a jejich vzájemných vztahů, minimalizace střetů zájmů mezi ochranou životního prostředí a ekono-mickým rozvojem, přispívání k řešení globál-ních environmentálních problémů (zejména ochrana klimatu a ochrana biodiverzity) a so-ciálních problémů** (zaměstnanost, zdravotní péče).

Cíle, podmínky a prostředky

Cílem je postupně zvyšovat kvalitu složek životního prostředí a vytvářet tak podmínky pro postupnou regeneraci krajiny, pro minimalizaci až eliminaci rizik pro lidské zdraví a pro postupnou regeneraci živé přírody. Zároveň v nejvyšší ekono-micky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR (neobnovitelné zdroje, biologickou a krajinnou rozmanitost).

Zásadním podmínkou pro úspěšné naplnění tohoto cíle je minimalizace střetů zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a postupné oddělení ekonomického růstu od nárůstu negativních dopadů na životní prostředí (*decoupling*).

Hlavním prostředkem by měl být *dialog mezi MŽP a průmyslovou sférou* nad společným cílem rozvoje „ekonomiky přidané hodnoty“ s nízkými materiálovými a energetickými vstupy. Zde je významným nástrojem k omezení střetů mezi ochranou životního prostředí a ekonomickým roz-vojem *integrovaná prevence a omezování znečiš-tění (IPPC) a dobrovolné aktivity podnikatelské sféry v environmentální oblasti*, které by měly být i nadále podporovány a rozvíjeny. Resort životního prostředí by měl při aktualizaci koncepce podpory malého a středního podnikání pro období po roce 2006, při aktualizaci Státní energetické koncepce a při zpracování Strategie hospodářského růstu, nového Národního rozvojového plánu na léta 2007 – 2013, při aktualizaci Koncepce agrární politiky ČR a při zpracování Strategie regionálního rozvoje podporovat kroky (konceptní i praktické implemen-tační) pro podporu udržitelného rozvoje, včetně posílení environmentálního pilíře. Cílem musí být i integrovaný a koordinovaný konsensuální postup v ČR v zájmu získání maxima prospěchu pro ČR v rámci nového finančního období v Evropské unii na roky 2007 – 2013.

Navíc je nezbytné, aby MŽP neustále působilo také prostřednictvím *vzdělávání, výchovy a osvěty na jednotlivce i společenské subjekty s cílem změnit vzorce chování, výroby a spotřeby směrem k udržitelnosti*. Je tedy žádoucí, aby byla v nejbližší době dokončena práce na Rámcích udržitelné spotřeby a výroby a následně započata práce na Národní strategii vzdělávání k udržitelnosti, jejíž podstatnou součástí by měla být environmentální výchova na všech úrovních vzdělávání a environmentální osvěta.

Aktivní opatření

I nadále je nutno pokračovat v realizaci aktivních opatření k ochraně životního prostředí, zejména přírody a krajiny, a *věnovat zvýšenou pozornost územnímu plánování*. MŽP by mělo při zpracovávání Politiky územního rozvoje ČR přísně dbát na to, aby byly přednostně využívány stávající nevyužívané plochy (brownfields) a respektovány Územní systémy ekologické stability. Zároveň by MŽP mělo využít všech prostředků k minimalizaci záborů území a fragmentace krajiny při stavbě nové infrastruktury, a to již ve fázi plánování.

Neustálým problémem nadále zůstává preference řešení aktuálních sociálních či ekonomických požadavků před řešením problémů v oblasti životního prostředí, jejichž pozitivní dopad se projeví s prodlevou. Zde je nezbytné, aby se MŽP soustředilo na ekonomické modelování dopadů nečinnosti v oblasti ochrany životního prostředí ve finanční a ekonomické oblasti v dlouhodobé perspektivě (náklady na nápravu). Zároveň musí demonstrovat v pozitivním slova smyslu „agresivnější“ ekonomický přínos z aktivit na ochranu životního prostředí a těchto argumentů využít při jednání s ostatními resorty a při prosazování politických a společenských priorit v ČR. Např. v roce 2003 činil ekonomický přínos z aktivit na ochranu životního prostředí 22,4 mld. Kč, což bylo o 3 mld. Kč více, než činily pořízené investice na ochranu životního prostředí.

Sociální pilíř

Problémy sociálního pilíře jsou plně závislé nejen na vývoji ekonomiky, ale v dlouhodobém horizontu i na stavu životního prostředí. Negativním faktorem je synergické působení některých přetrvávajících negativních vlivů aktuálního stavu životního prostředí na fyzické a psychické zdraví obyvatelstva (hluk, kvalita ovzduší a vody, chemické látky, alergická onemocnění). Zde resort životního prostředí musí přispět ve spolupráci s ostatními resorty (především zdravotnictví a průmyslu a obchodu) k úspěšnému završení jednání o nové chemické politice Evropské unie. Musí být kladen větší důraz na chápání pozitivních dopadů efektivního plnění Národního akčního programu zdraví a životního prostředí a Strategie zajištění bezpečnosti potravin v ČR.

Zvyšovat kvalitu života

Cílem je proto také **zvyšování kvality života snižováním znečištění životního prostředí**,

aktivními krajinotvornými a obecně „prostorotvornými“ opatřeními, která mají pozitivní vliv na zdravotní stav obyvatelstva tím, že poskytují možnosti k odpočinku a navíc podporují rozvoj podnikání v oblasti výrobků a služeb k ochraně životního prostředí, což vede ke vzniku nových pracovních příležitostí (ekoturistika a ekologické zemědělství). MŽP by tedy mělo směřovat k podpoře zpřístupňování krajiny budováním polních cest, cyklostezek, pěších turistických tras, a podporovat drobné podnikání v ekoturistice a agroturistice. Rozvojem šetrné turistiky se docílí poznávání přírodních i krajinných krás a uvědomění si hodnoty zdravého životního prostředí. Významným nástrojem se mohou stát výstupy tematické strategie EU o městském životním prostředí a také zpracování Strategie udržitelné turistiky ČR společně s MMR.

Vzhledem k tomu, že řada lokalit (většina velkoplošných zvláště chráněných území) se nachází při hranicích České republiky, mělo by se MŽP zapojovat do společných přeshraničních projektů na podporu cestovního ruchu s podporou překračování hranic nemotorovými prostředky a veřejnou hromadnou dopravou.

MŽP by se mělo soustředit také na podporu podnikatelského sektoru v této oblasti, která skýtá možnost odbytu výrobků a služeb a rozšíření pracovních příležitostí. Národní akční program Lisabonské strategie musí zohlednit i sociální a environmentální aspekty a pozitivně se promítnout při aktualizaci dokumentů, jako jsou např. Národní akční plán sociálního začleňování a zaměstnanosti na období po r. 2006. Ty by měly zabránit hrozbě chudobou pro obyvatelstvo ČR (dnes je pod touto hrozbou necelých 10 % ve srovnání s průměrem EU – 15 %).

Výzkum, vývoj, vzdělávání

V této oblasti je hlavní výzvou udržitelného rozvoje České republiky zajištění vysoké úrovně vzdělanosti ve společnosti, a tím i posílení konkurenceschopnosti ekonomiky a **podpora výzkumu a vývoje za účelem vývoje nových technologií, které pomohou zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky ČR**.

Příležitostí tak je *orientování výzkumu do oblasti vývoje nových progresivních technologií s nízkou materiálovou a energetickou náročností a snižující tak zatížení životního prostředí a závislost ekonomiky na dovozech surovin, mj. do oblasti environmentálních technologií (ekoefektivnost)*.

V tomto kontextu by MŽP mělo apelovat na to, aby byl v ČR zaveden koncepční přístup k rozvoji výzkumu a vývoje, zejména z hlediska stanovení priorit tak, aby reagovaly na měnící se potřeby společnosti a přispívaly ke konkurenceschopnosti ekonomiky ČR v mezinárodním měřítku. V této souvislosti je nezbytné, aby byla *mezi priority vědy a výzkumu prosazena ochrana životního prostředí* a MŽP si zajistilo *spolurozhodování v procesu zajišťování úkolů výzkumu a vývoje* v rámci návrhu Národního programu výzkumu vedle MPO a MŠMT.

Strategickým cílem v oblasti vzdělávání je dosáhnout vysoké úrovně vzdělanosti ve spo-

lečnosti a dokončit kurikulární reformy tak, aby umožňovaly reagovat na trendy ve vývoji společnosti a ekonomiky a na nový koncept celoživotního učení. Zde by Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, kraje, univerzity, vysoké školy a další ústřední orgány a instituce měly klást důraz na vzdělávání k udržitelnému rozvoji a společně vypracovat Národní strategii vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Jelikož je vzdělávání k udržitelnému rozvoji celoživotního charakteru, mělo by MŽP využít existující kapacity zařízení pro vzdělávání dospělých a poradenských středisek pro zajištění výchovy k udržitelnému rozvoji, resp. environmentálnímu vzdělávání a osvětě dospělých.

Mezinárodní kontext

V této oblasti je hlavní výzvou udržitelného rozvoje České republiky v evropském a obecně mezinárodním kontextu **přispět k důslednému prosazování principů udržitelného rozvoje jak v rámci EU, tak širších mezinárodních vztahů, a iniciativně se podílet na řešení klíčových globálních problémů**. Je to dáno tím, že Česká republika náleží do vyspělé části světa jako člen OECD a EU, a předpokládá se, že se přihlásí ke své odpovědnosti za globální stav světa. MŽP by mělo tuto předpokládanou roli naplnit a aktivně pokračovat v zapojení do řešení globálních problémů udržitelného rozvoje v rámci OSN, OECD i EU, zejména pak *prostřednictvím mnohostranné a dvoustranné rozvojové spolupráce*. Koncepte zahraniční politiky ČR a Koncepte zahraniční rozvojové pomoci budou nyní prosazovat, aby její aktivity směřovaly k podpoře a posilování udržitelného rozvoje, včetně jeho environmentálního pilíře, v mnohem větším objemu. Již v tomto roce dosahuje úroveň rozvojové pomoci poskytované Českou republikou 0,125 % HDP, což je sice zatím vzdáleno cíli EU (0,39 %) a OSN (0,7 %), ale je to významný pokrok ve srovnání s tradičními donory (např. USA 0,14 %, Itálie 0,17 %).

Prvořadým úkolem, který plyne ze SUR ČR, ale i z členství ČR v Evropské unii, je usilovat o dlouhodobě udržitelný, sociálně i environmentálně kvalitní hospodářský růst EU. Prostředkem pak je aktivní příspěvek k *naplňování cílů a úkolů vyplývajících z Lisabonské strategie EU a ze Strategie udržitelného rozvoje EU*, ale i *Rozvojových cílů tisíciletí*, závazků OECD, doporučení Komise OSN pro udržitelný rozvoj, Evropské hospodářské komise OSN a Programu OSN pro životní prostředí a dalších institucí, které by měly být realizovány prostřednictvím opatření obsažených v předcházejících částech Strategie.

Správa věcí veřejných

Strategickým cílem v této oblasti je **zajistit takové postavení regionů/obcí, které odpovídá jejich perspektivní funkci při zajišťování rovnováhy mezi pilíři udržitelného rozvoje, posilovat podmínky pro účast veřejnosti na rozhodování ve věcech týkajících se udržitelného rozvoje,**

vytvářet co nejširší konsensus při přechodu k udržitelnému rozvoji a vytvářet a rozvíjet instituce a formy práce veřejné správy v souladu s požadavky udržitelného rozvoje.

Nejdůležitějším nástrojem pro uplatnění udržitelného rozvoje v praxi je *podpora zavádění místních Agend 21 a začlenění principů udržitelného rozvoje do rozvojových dokumentů regionů*. MŽP by proto mělo i nadále společně s Ministerstvem pro místní rozvoj a s kraji podporovat zpracovávání krajských strategií udržitelného rozvoje (nyní pro Ústecký kraj a Liberecký kraj), spolupracovat při zavádění a rozvíjení místních Agend 21 a při rozšiřování sítě Zdravých měst.

Závěr

Ze Strategie udržitelného rozvoje ČR a z analýzy současného stavu životního prostředí v ČR vyplývá, že problémem nadále zůstává a v současné době v souvislosti s ekonomickou situací EU i narůstá konflikt mezi ochranou životního prostředí a potřebou ekonomického rozvoje a zajištění konkurenceschopnosti české ekonomiky.

Neuspokojivý trend směřování ČR k environmentální udržitelnosti byl potvrzen také tzv. indexem environmentální udržitelnosti, který byl zveřejněn v lednu 2005. Tento index, jak již napovídá jeho název, měří schopnost jednotlivých států chránit životní prostředí v dalších několika nadcházejících desetiletích. Byl vypracován týmem expertů Yaleské univerzity. Česká republika se „umístila“ na 92. místě (ze 146 hodnocených zemí), přičemž ze zemí EU horšího umístění dosáhlo už pouze Polsko a Belgie.

Z hodnocení vyplývá, že ČR v současné době čelí opětovně zejména problému antropogenních vlivů na životní prostředí (ovzduší, voda, příroda) a tlakům ekonomických aktivit na životní prostředí (doprava, tvorba odpadů, zemědělství), které se posléze přenášejí i do oblasti sociální. ČR se navíc stále nedostatečně věnuje své úloze rozvinutého státu zodpovědného za globální stav životního prostředí.

Instituce zodpovědné za prosazování udržitelného rozvoje a naplňování SUR ČR, tedy i MŽP, by se měly soustředit především na předcházení tlaku ekonomických a jiných aktivit na životní prostředí. MŽP by zároveň mělo vyvracet názor, že životní prostředí představuje překážku ekonomickému rozvoji a konkurenceschopnosti. MŽP by proto mělo výrazně posílit dialog s veřejným i soukromým sektorem nad přínosem environmentálních aktivit pro udržitelný rozvoj hospodářství i společnosti založený na důsledné argumentaci o prospěšnosti zachování a dalšího posilování úrovně ochrany životního prostředí pro ostatní pilíře udržitelného rozvoje.

JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií MŽP

Mgr. Iveta Špaltová,
zástupkyně ředitele odboru strategií MŽP

Digitální mapový archiv České geologické služby 2000 – 2004

Na základě uzavřené smlouvy o dílo mezi Ministerstvem životního prostředí a Českou geologickou službou byly v roce 2000 zahájeny práce na projektu „Digitální mapový archiv České geologické služby“. Práce byly skončeny koncem roku 2004.

Hlavními cíli projektu byly následující body:

- Digitalizace analogových map a příloh uložených v archivu ČGS
- Integrace dat vzniklých při digitalizaci do jednotného informačního systému ČGS (IS ČGS), případně jednotného geologického informačního systému (GEOINFO) MŽP ČR
- Tvorba uživatelských www databázových aplikací pro zajištění on-line přístupu k digitálním datovým zdrojům archivu (Intranet, Internet) pro odbornou i laickou veřejnost
- Vybudování digitálních studoven a zkvalitnění informačních služeb pro návštěvníky studoven archivu a knihovny ČGS (Praha a Brno)

Zpracovány desetitisíce dokumentů

V průběhu let 2001 – 2004 bylo zpracováno v digitálním archivu celkem 65 917 dokumentů.

Mapový fond v archivu ČGS je rozdělen do dvou základních skupin – mapy české a zahraniční provenience s geovědní tematikou. České mapy se dále dělí na mapy tištěné a rukopisné. Patří sem

i mapy z území bývalého Československa, ale i dokumenty starší. Rukopisné mapy představují jedinečný archivní materiál, autorské originály, které vznikly od doby vzniku České geologické služby (Státní geologický ústav Republiky československé).

Doprovodným a nebo doplňkovým materiálem se rozumí legenda, stratigrafická kolonka, geologický řez a doprovodný text. Vysvětlivkami se rozumí vázaná kniha či brožura, jako doplněk k tištěným mapám.

Skenování dokumentů probíhalo do formátu TIFF a následně komprimací do formátu MrSID, GIF, PDF a JPEG. Všechny soubory jsou uloženy na zálohovacích médiích, převážně DLT páskách (50 GB). Komprimované soubory, které jsou využívány v Digitální studovně a pro zobrazení na Mapovém serveru, jsou uloženy i na serveru, který tímto plní funkci další zálohy. Soubory formátu TIFF (soubory naskenované v nejvyšší kvalitě a velikosti) jsou z ekonomických důvodů uloženy pouze na DLT páskách.

Tab. 1 Celkový přehled

				2001	2002	2003	2004	celkem
Dokumenty	České	tištěné	mapy	277	6621	-	-	6898
			doprovodný materiál	45	670	1901	-	2616
		rukopisné	mapy	-	6343	10420	889	17652
			doprovodný materiál	-	3912	6112	-	10215
	Zahraniční	tištěné	mapy	-	-	6464	13127	22611
			doprovodný materiál	-	-	998	3 360	5925
Celkem				322	16573	14147	34362	65917

Stav k 30. 11. 2004

Tab. 2 Statistika českých map

ČESKÉ MAPY	POČET DOKUMENTŮ			
	mapy	dopr. dokumenty	vysvětlivky	celkem
tištěné	6 898	1 190	1 426	9 514
rukopisné	14 489	9 587		24 076
pracovní rukopisy	1 874	170		2 044
důlní	1 290	457		1 747
celkem	24 551	11 404	1 426	37 381

Tab. 3 Statistika zahraničních map

ZAHRAŇIČNÍ MAPY	POČET DOKUMENTU			
	MAPY	DOPR. DOKUMENTY	VYSVĚTLIVKY	CELKEM
Evropa	12 874	1 877	3 241	17 992
Amerika	5 682	351	22	6 055
Asie	1 412	330	2	1 744
Austrálie	1 006			1 006
Afrika	986			986
Antarktida	41			41
Arktida	8			8
mapy světa	602	43	59	704
celkem	22 611	2 601	3 324	28 536

Stav k 30.11. 2004

Tab. 4 Statistika objemu dat

Mapy, grafické přílohy			
Formát	Médium	Počet	Velikost
TIFF	DLT páska	87	4 363 GB
MrSID	DLT páska	6	209 GB
GIF	DVD	4	12 GB
Vysvětlivky, textové přílohy			
TIFF	DLT páska	3	94 GB
PDF	DLT páska	1	24 GB
JPEG	DVD	1	0,2 GB

Mapový server České geologické služby

Od roku 2003 mají všichni zájemci o studium mapových dokumentů možnost získat prvotní informace na Mapovém serveru České geologické služby (www.geology.cz). Návštěva archivu ČGS tak není nezbytně nutná.

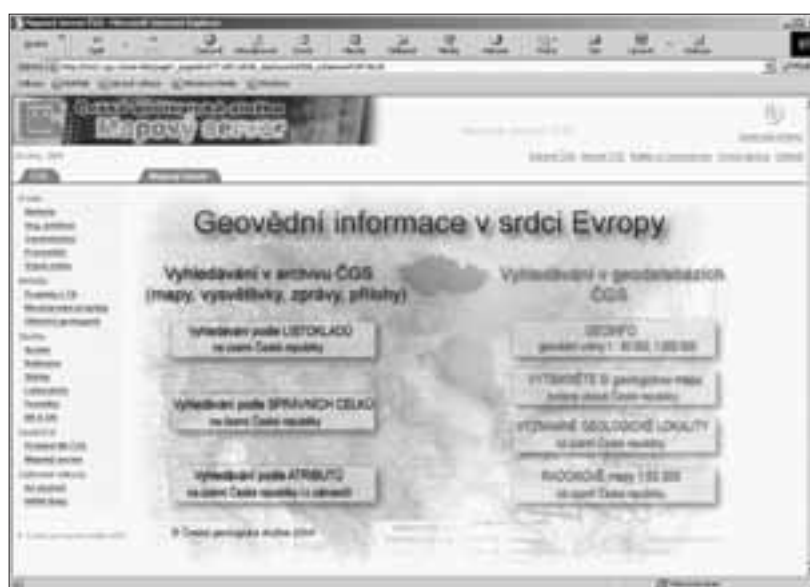
V současnosti Portál České geologické služby nabízí uživatelům tři aplikace využívající technologii mapového serveru, které prezentují a zpřístupňují data a informace vzniklé v rámci projektu Digitální mapový server ČGS.

- Vyhledávání podle **atributů** na území České republiky i v zahraničí
- Vyhledávání podle **listokladů** na území České republiky
- Vyhledávání podle **správních celků** na území České republiky

Vyhledávání podle atributů na území České republiky i v zahraničí

V této aplikaci je možné získat informace o celém mapovém fondu

archivu ČGS. Jsou zde zpřístupněny všechny naskenované tištěné a rukopisné mapy z území České republiky a veškerý doplňkový materiál (grafické přílohy, geologické řezy, stratigrafické kolonky, legenda, doprovodné vysvětlivky). Zároveň je pří-

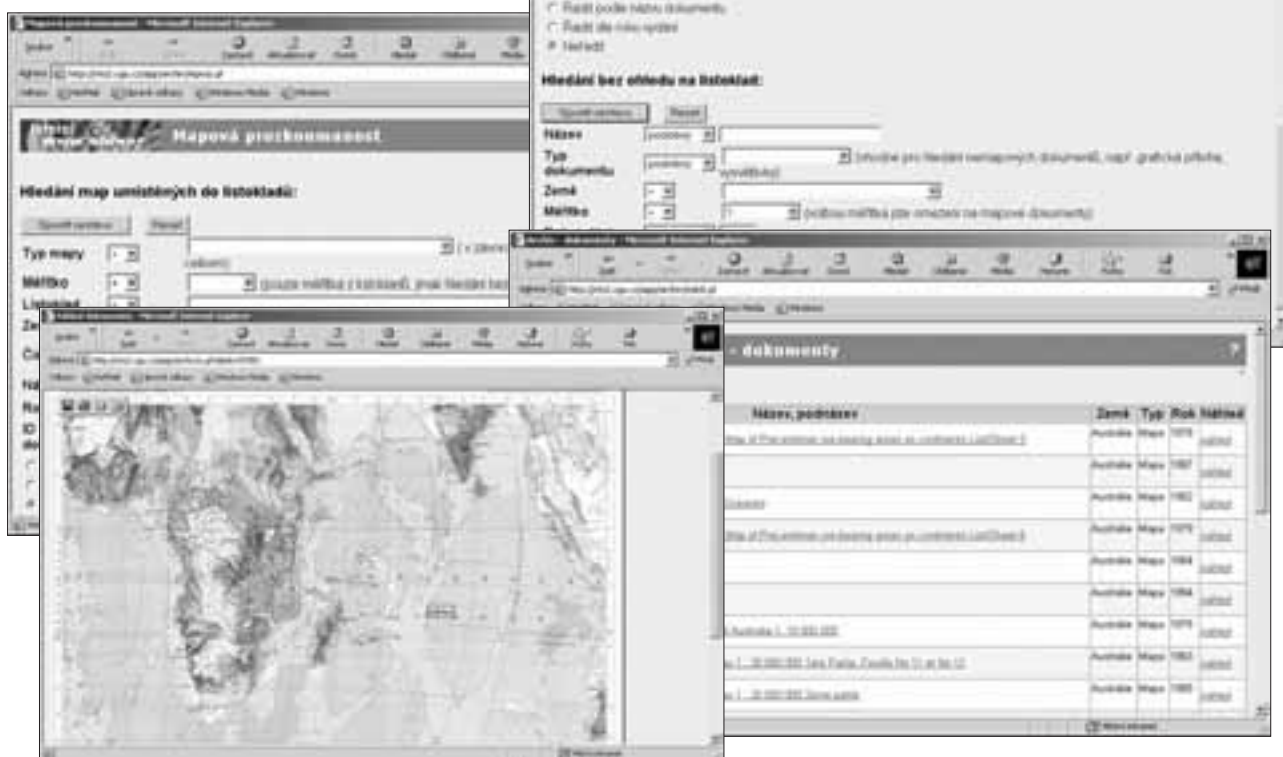

Obr. 1 Vstupní okno Internet mapového serveru ČGS

stupná velká kolekce naskenovaného zahraničního tištěného mapového fondu (115 zemí celého světa) a jejich náhledy. Vyhledávání je umožněno podle dvou základních kritérií:

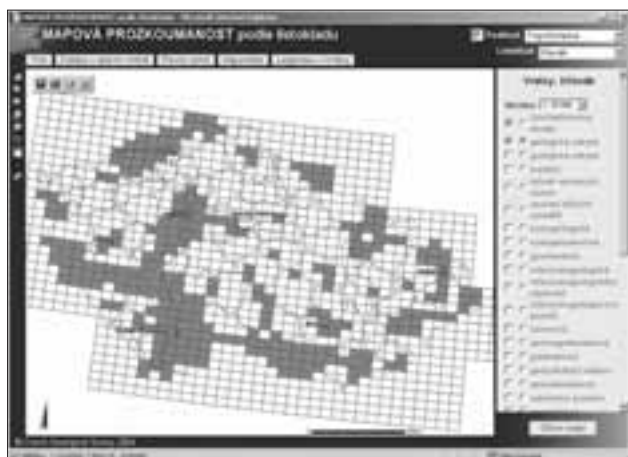
- mapy umístěné do listokladů (typ mapy, měřítko, listoklad, země, číslo listu, název dokumentu a rok vydání)

- mapy bez listokladů (název, typ dokumentu, země, měřítko, rok vydání)

Vyhledávání podle *listokladů* na území České republiky

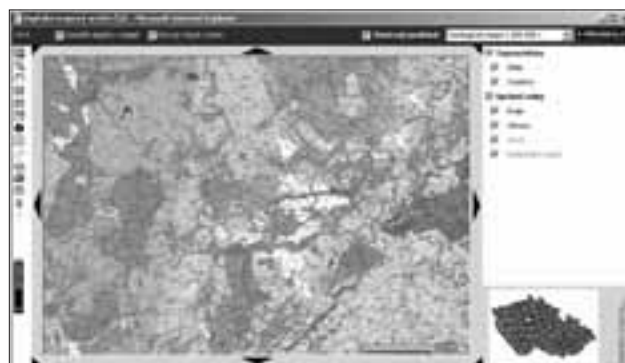
Tato aplikace umožňuje vyhledávání map a metainformací podle listokladů (S-JTSK Křovák, S-42 Gauss-Krüger), dále podle měřítka (1 : 200 000, 1 : 100 000, 1 : 50 000 a 1 : 25 000). Dalším kritériem vyhledávání je typ mapy (geologie, geofyzika, hydrogeologie, geochemie, inženýrská geologie, ložiska, pedologie, geofaktory životního prostředí a mnoho dalších.) Na základě zvoleného výběru pomocí průvodce se zobrazí příslušný listoklad, kde jsou zobrazené mapové listy, které jsou dostupné v archivu ČGS. Metainformace o dokumentu včetně všech relevantních příloh obdrží uživatel ve všech aplikacích.

Vyhledávání podle *správních celků* na území České republiky

Umožňuje vyhledávání map a dat prostřednictvím správních celků (kraje, okresy, obce a katastrální území) a dále podle topo schématu (sídla a vodstvo). Tato aplikace nabízí uživateli možnost definovat vlastní zájmové území, a to formou polygonu, pro který získá kompletní výpis všech map a příloh, které prostorově souvisejí s daným zájmovým územím. Opět jsou k dispozici náhledy naskenovaných map a veškeré metainformace k dané mapě.

Všechny aplikace IMS také zobrazují rastrové podklady geologických a hydrogeologických map v měřítku 1 : 50 000 a 1 : 200 000 s pokrytím celého území ČR. Zároveň umožňují zobrazení rastrových ekvivalentů tištěných vysvětlivek. Technické řešení

těchto aplikací souviselo s dalšími projekty rozvoje IS ČGS útvaru Informatiky (Rozvoj informačního www portálu ČGS, Datové zdroje ČGS, Vytvoření jádra mapového serveru a další).

Veřejná prezentace www.mapoveho.serveru ČGS, a tím i aplikací pro distribuci dat vzniklých v rámci tohoto projektu, byla realizována v únoru 2003.

Do roku 2004 poskytoval odborný archiv ČGS omezující možnosti studia archivního fondu, které byly dány jednak badatelským řádem, společným pro knihovnu a hmotnou dokumentaci, a jednak technickým zázemím. V rámci archivu ČGS vyplývají z badatelského řádu jiné podmínky pro studium ústavních a jiné pro mimoústavní žadatele. Pracovník ČGS má přístup ke všem archiváliím (rukopisným a tištěným mapám, doplňkovým dokumentům, ke všem zprávám), které si může půjčit na 1 měsíc za podmínek stanovených badatelským řádem. Mimoústavní badatel měl možnost pouze presenčního studia, a to v prostorách studovny archivu. Výpůjčka byla omezena také tím, zda požadovaný fond je uložený v detašovaném skladu v Lužné u Rakovníka nebo na Klárově.

Jelikož v současné době jsou veškeré mapové fondy v digitální formě a jsou vytvořeny aplikace pro internetový přístup, má uživatel možnost si nejprve hledanou mapu či jiný dokument nalézt na serveru a získat o něm veškeré informace, včetně náhledu. Pokud uživatel potřebuje s dokumentem pracovat, navštíví digitální studovnu.

Digitální studovna

Aplikace digitální studovny představuje intranetovou aplikaci pro integrovaný přístup k datům digitálního mapového archivu. Tato aplikace umožňuje práci se všemi aplikacemi vytvořenými v rámci Mapového serveru, ale zároveň

umožňuje kvalitní náhled dokumentu a také práci s dokumentem (tvorbu grafické poznámky nad dokumentem (redline)).

V současnosti probíhají dokončovací práce na vytvoření společné databáze uživatelů v rámci služeb ČGS – archivu, knihovny a hmotné dokumentace. Po vytištění registračního formuláře získá uživatel registrační kartičku s ID číslem, která mu umožní využívání služeb ve všech odděleních služeb ČGS (archiv, knihovna, hmotná dokumentace). Registrační karta bude sloužit badateli i k přihlášení do aplikace digitální studovny a zároveň zjednoduší ústavním pracovníkům registraci jejich výpůjček. Tato služba bude pro veřejnost placená a bude vymezena jednotným ceníkem.

Po zadání výběru dokumentů na základě zvolených atributů získá uživatel výpis vyhledaných složek. Tento výpis umožní volné prohlížení vyhledaných dokumentů formou náhledů (rastrový ekvivalent dokumentu).

Dále bude umožněno zjistit, zda dokument je dostupný v prodeji, a bude dána možnost buď přímého nákupu v prodejně nebo zajištění zaslání požadované mapy formou zásilky.

V případě, kdy uživatel bude chtít doplnit vlastní informace do zvoleného mapového podkladu, bude mu poskytnuta aplikace GeoExpressView, kde jsou pro tyto účely poskytnuty grafické nástroje.

V určených případech bude umožněn výtisk zvoleného výřezu a nebo rastrový ekvivalent dokumentu. Tato služba bude řízena podmínkami badatelského řádu, zákonem o autorských právech a ceníkem pro poskytování těchto služeb.

Další výstupy

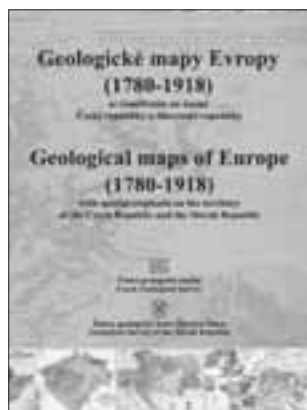
Kromě plnění hlavních záměrů projektu vzniklo během realizace projektu několik dalších výstupů, které využívaly technologické

postupy a obecně způsob digitálního zpracování mapových dokumentů.

V roce 2003 vzniklo anglicko-české DVD-ROM „Interaktivní geologické mapy 1 : 25 000“, které obsahuje kolekci tištěných a rukopisných geologických map (z let 1995 – 2001) v měřítku 1:25 000 v projekci (S-JTSK Křovák, S-42 Gauss-Krüger), uložených v archivu České geologické služby. Je určeno pro odbornou, ale i laickou veřejnost, ale najde své uplatnění i na úřadech státní správy a samosprávy, ve výzkumných institucích, u firem působících v oblasti geologie, životního prostředí a pod.

V roce 2004 bylo koncem roku dokončeno interaktivní DVD-ROM „Geologické mapy Evropy (1780 – 1918) se zaměřením na území České republiky a Slovenské republiky“.

Toto historické DVD obsahuje 498 samostatných historických geovědních map, 181 mapových příloh, 191 doplňkových textů, 51 vysvětlivek a 85 grafických příloh. Zahrnují především území Čech, Moravy, Slezska

a Slovenska, ale i přilehlých území v rámci Rakouska Uherska a střední Evropy. V rámci autorského rejstříku je k vybraným autorům připojen stručný životopis a v některých případech je ještě doplněn portrétem autora.

On-line obchod publikací a map umožňuje nabídku všech map a publikací, které ČGS prodává. Využívá zde vzniklých informací a náhledů naskenovaných map, které vznikly v rámci tohoto projektu.

Významný předěl

Projekt Digitální mapový archiv znamenal pro odborný archiv ČGS významný předěl ve zpracování, ukládání a ochraně mapového fondu.

Digitalizací mapových dokumentů byl splněn jeden z hlavních záměrů projektu, ochrana vzácných a historických dokumentů, autorských rukopisů a jiných cenných dokumentů uložených v archivu ČGS.

Vzhledem k tomu, že většina mapových fondů je uložena v detašovaném skladu v Lužné u Rakovníka, byl digitalizací a vytvořením databázových aplikací maximálně zpřístupněn i tento fond.

Digitálními kopiemi je vyřešen i problém poškození a ztráty map, který je obecným pro-

blémem pro fondy, kde se uskutečňuje výpůjčka dokumentů a práce s nimi.

Prostřednictvím projektu dále došlo k zásadní revizi celého mapového fondu v odborném archivu ČGS. Zavedením čárových kódů se zpřesnily evidence jednotlivých map, mapových příloh, ale také veškerého doplňkového materiálu – grafických rukopisných příloh, doprovodných textů a tištěných vysvětlivek, které do té doby nebyly zpracovány samostatně, ale pouze jako součást mapových dokumentů.

Celý komplex dat a aplikací byl po zavedení technologie MrSID koncipován jako mobilní, tzn. že celý systém bude v průběhu roku 2005 nainstalován a zpřístupněn v brněnské pobočce (popřípadě v Jeseníku), a tím bude kompletně dostupný a využitelný z několika míst a zároveň se urychlí práce s ním. Uvažuje se také o možnosti zavedení jednodušší formy na odbor geologie MŽP.

Digitální mapový archiv zároveň umožnil naskenovat a propojit mapové dokumenty, které mají návaznost na náš archivní fond, ale nejsou fyzicky přístupny v archivu ČGS (naskenování 5000 mapových dokumentů archivu ČGS – Geofond, ale i řada historických map a mapových dokumentů, které byly zapůjčeny pro výrobu DVD s historickým obsahem).

Prostřednictvím aplikace vytvořené v rámci Digitálního mapového archivu bylo umožněno i automatizované bibliografické zpracování vybraného mapového fondu v předepsaném formátu záznamu (viz tištěná publikace: Geologická bibliografie České republiky za rok 2001, 2002 a 2003).

V neposlední řadě tento projekt umožnil odborný růst pracovníků archivu a vybavení pracoviště novými přístroji (HW a SW).

Díky zřízenému digitálnímu pracovišti, vyškolenému personálu, vytvořeným aplikacím a zvládnutým postupům mohou být tyto zkušenosti ČGS využity pro digitální zpracování dalších archivních fondů.

**Alena Čejchanová,
ČGS**

(článek vznikl na základě textových podkladů ročních etapových zpráv projektu a závěrečné zprávy – Tomas, R. et al. (2004): Zpráva o řešení projektu geologických prací OG MŽP. Digitální mapový archiv České geologické služby, ČGS, 2004, archiv ČGS)

ENVIWEB – zelená pro průmyslovou ekologii

Jedním z klíčových trendů v současné ochraně životního prostředí je zapojit do rozhodovacích procesů kromě odborníků a státní správy také nevládní organizace a především občany. Nejobsáhlejším zdrojem, kde v současné době může široká i odborná veřejnost najít jak aktuální novinky, tak řadu dalších důležitých informací z oboru životního prostředí, je internetový server EnviWeb.cz.

Co najdete na EnviWebu?

EnviWeb.cz si za čtyři roky své existence vydobyl přední příčku mezi uznávanými odbornými časopisy oboru. Během této doby redakce uveřejnila více než 17 000 článků a odborných komentářů. V prostředí českého Internetu dnes nenajdete žádný jiný server, který se se stejnou intenzitou i nadšením věnuje právě životnímu prostředí. Portál je členěn do mnoha sekcí (voda, ovzduší, odpady, hluk, havárie apod.) a díky tomu osloví redakce široké spektrum čtenářů. Ti zde každý den nachází nové odborné články, aktuality a komentáře k dané problematice. Nechybí také možnost vyhledávání starších článků v archivu. Součástí nejčtenějšího českého internetového časopisu z oboru životního prostředí je i bezplatná inzerce a poradna.

Před vstupem České republiky do Evropské unie proběhla v legislativě celá řada změn, které se dotknou každého jedince, obce i podnikatele. Server proto obsahuje podrobný seznam tuzemských platných norem a předpisů. Ojedinělým projektem portálu EnviWeb je také zpřístupnění legislativy Evropské unie, a to v českém jazyce. Web obsahuje i kompletní adresář několika tisícovek soukromých firem, profesních sdružení, státních institucí, zájmových organizací a spousty dalších užitečných odkazů, které souvisí s životním prostředím. Vyhledávat zde můžete podle kraje či okresu, v němž se společnost nachází a nebo podle oboru její činnosti. Databáze tak zahrnuje kompletní adresář subjektů od akreditovaných laboratoří, projekčních kanceláří, poradců, ale také dodavatelů technik a technologií pro čistírny, zařízení pro měření hluku a také zde najdete firmy zabývající se sanací starých zátěží.

Odpady i IPPC

Všichni, kteří marně hledají dodavatele či odběratele odpadů, ocení on-line obchodování na odpadové burze. Ta je podrobně rozdělena podle jednotlivých kategorií od odpadů z těžby, zemědělství, průmyslu až např. po komunální odpad.

Na své si přijdou také obchodníci firem, které hledají nové zakázky v oboru životního prostředí. Server totiž pravidelně uveřejňuje aktuální poptávky a výběrová řízení z tuzemska i zahraničí, takže při pravidelné návštěvě serveru by vám neměla uniknout žádná obchodní příležitost.

Mezi stálé čtenáře EnviWebu patří ekologové podniků, pracovníci soukromých firem, pořadatelé odborných akcí, zástupci státní správy, odborných svazů

a studenti vysokých škol. Informace zde nacházejí také potenciální zájemci o nové dostupné techniky a technologie např. z oblasti ochrany ovzduší, odstraňování starých zátěží, prevence havárií atd.

Mezi nejnavštěvovanější části webu patří sekce věnovaná integrované prevenci a omezování znečišťování – IPPC. Můžete si zde přečíst jednak aktuality věnované implementaci směrnic Evropské unie, ale nechybí také pozvánky na semináře, školení nebo rekvalifikační kurzy.

Redakce se osobně také účastní odborných veletrhů a výstav, konferencí a workshopů v tuzemsku i zahraničí a je jedním z mediálních partnerů významných událostí oboru. Spolupracuje také s většinou významných státních institucí zaměřených na problematiku ŽP. Pozici serveru EnviWeb na českém internetu potvrzují také partnerství uzavřená s významnými tuzemskými firmami.

Ať už patříte mezi podnikatele či obce a hledáte nový obchodní kontakt, zajímáte se o právní normy upravující vaše podnikání v souladu s aplikací nejlepších dostupných technik a technologií a nebo patříte k těm, komu není zcela lhostejné téma tvorby a ochrany životního prostředí, určitě si udělejte čas a navštivte portál s podtitulem „zelená pro průmyslovou ekologii“. Do vašeho prohlížeče stačí jen napsat **www.enviweb.cz**.

(materiál EnviWebu)

Důležité webové adresy VII. „Udržitelný rozvoj, globální změny a ekosystémy“

Udržitelné energetické systémy

DG TREN – http://www.europa.eu.int/comm/energy/index_en.html

Oficiální stránka Generálního ředitelství pro dopravu a energetiku.

Zelená kniha: K evropské strategii pro zabezpečení dodávek energie (Green Paper: Towards a European strategy for the security of energy supply) –

http://www.europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lpi_lv_en1.html

Kompletní text Zelené knihy.

Bílá kniha: Energie pro budoucnost: obnovitelné zdroje energie (White Paper: Energy for the Future: Renewable Sources of Energy) –

<http://europa.eu.int/comm/energy/en/com599.htm>

ManagEnergy – <http://www.managenergy.net>

Iniciativa EK; cílem je podpora aktérů činných v oblastech OZE a řízení poptávky po energii.

Intelligent Energy – Europe (EIE) –

http://europa.eu.int/comm/energy/intelligent/index_en.html

Program ES na podporu netechnologických akcí v oblasti energetické účinnosti a OZE.

Evropská energetika a doprava – trendy do roku 2030 (European Energy and Transport – Trends to 2030) –

http://www.europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/figures/trends_2030/index_en.htm

Udržitelná povrchová doprava

DG TREN – http://www.europa.eu.int/comm/transport/index_en.html

Oficiální stránka Generálního ředitelství pro dopravu a energetiku.

Bílá kniha – Evropská dopravní politika pro rok 2010: čas se rozhodnout (White Paper – European Transport Policy for 2010: Time to Decide) –

http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lb_en.html

Železniční doprava a interoperabilita (Rail Transport and Interoperability) –

http://www.europa.eu.int/comm/transport/rail/index_en.html

Transevropské sítě (Trans-European Network)

http://www.europa.eu.int/comm/ten/index_en.html

Evropská energetika a doprava – trendy do roku 2030 (European Energy and Transport – Trends to 2030) –

http://www.europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/figures/trends_2030/index_en.htm

Globální změny a ekosystémy

DG ENVI – http://www.europa.eu.int/comm/environment/index_en.htm

„Zelený portál“, oficiální stránka Generálního ředitelství pro životní prostředí.

Šestý environmentální akční program „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ (The Sixth Environment Action Programme of the European Community „Environment 2010: Our Future, Our Choice“) – <http://www.europa.eu.int/comm/environment/newprg/index.htm>

Akční plán pro environmentální technologie (Stimulating Technologies for Sustainable Development: An Environmental Technologies Action Plan for the European Union – ETAP) –

<http://europa.eu.int/comm/environment/etap/>

Rámcová směrnice EU pro vodní politiku (The EU Water Framework Directive – Integrated River Basin Management for Europe) –

http://www.europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/index_en.html

Program OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Program – UNEP) –

<http://www.unep.org/>

(vybráno z článku Jany Čejkové v časopise **ECHO – informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích**, 2004/3, vyd. TC SV ČR)

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422, e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica, výtiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 4/2005 předáno do tisku 6. 3. 2005.